

וזבחת כאשר צויתך

בירור בנושא השחיטה במשנת חב"ד
וענינה של 'שחיטת ליובאוויטש'

תשורה

משמחת הנישואין של
הרה"ת שניאור זלמן
ושמערנא שרה שיחיו
דיקשטיין

י"ז סיוון ה'תש"פ, ימות המשיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

להערות והארות

bagdam770@gmail.com

פתח דבר

בשבח והודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו וברגשי גיל ושמחה אנו חוגגים היום את נישואי צאצאינו החתן הרה"ת **שניאור זלמן** שיחי' עב"ג הכלה המהוללה **שטערנא שרה** תחי',

אנו מביעים תודה וברכה לבני משפחתנו, ידידינו ומכירינו, ולכל המשתתפים בשמחתנו - הן בגוף, אלו אשר באו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחה, והן אלו שעקב המצב שמחים ומשתתפים איתנו בנפשם וברוחם, ומברכים את הזוג הטרי בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בתור הבעת תודה לבבית והוקרה לכל הנוטלים חלק בשמחתנו, מוגשת בזה תשורה מיוחדת - מיוסד על הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ שחילק 'תשורה' בחתונת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

התשורה הכוללת:

- צילום התשורה שחולקה בחתונת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ולהבחל"ח הרבנית הצדקנית ע"ה.
- מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לנישואי הורי החתן וכן הוראה מיוחדת שניתנה להם בנוגע לחתונתם, שאינה מפורסמת כל-כך.
- פרסום ראשון - שני מכתבים ששלח מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לסב הכלה הרה"ח **יצחק פייוויש גינזבורג**, ועליהם הוספות בכתב יד קדשו.
- **"זבחת כאשר ציתך"** - בירור, ראשוני מסוגו, בנושא השחיטה במשנת חב"ד וענינה של שחיטת ליובאוויטש (על מטרת בירור זה ואופן עריכתו ראה במבוא להלן ע' 9). חלק זה נכתב ע"י אח החתן, הרה"ת **שלום דובער** שי' **דיקשטיין** שו"ב, ונערך והובא לבית הדפוס ע"י הרה"ת **חיים אברהם שמואל** שי' **דיקשטיין** והרה"ת **לוי יצחק שי' הלפרין**, ותודת המשפחות נתונה להם בזה.

האל הטוב, הוא ית', יברך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחב"י בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובמיוחד בברכה העיקרית - שנזכה ללכת משמחה זו לשמחה העיקרית, "שמחת עולם על ראשם", בהתגלותו המיידית של הרבי מלך המשיח שליט"א.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הרה"ת **יוסף חיים ונחמה דינה** שיחיו

גינזבורג

תל אביב

הרה"ת **משה ושושנה** שיחיו

דיקשטיין

באר שבע

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
להיות מן העלוקה וקבצתם מחילה ברבים מהעבר יהי יאמר לה הודים יהיה הכפר יעשוהו באה אלהים וישען
השם כי אין לו ויבא עמוק אריכותו וקבצתם ממחוקתם אם אשר חוב הבריות והתאזרותן ממחוקתם אם
הרהיבן צדקתם ואע"פ כשחוסם טרדתי אלה האמונתם יתקנו המוחם עתה ודבן אשרי כ"ל אלהים
אחרי נתן הו קבצתם ואשרי שאלו שאלו אשכנזים כ"ל מברקתם רש ושוקרתי מונתי קבוצתם

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

פירוש גמתי קבצתם רש וכו' כי היום ב"ה המשיח
ועתה יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'
אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

אשר יהי עשה לה אלהים וקבצתם לעורר מוח טהרה לבן הטל והעבר על מזונם כשאר כל העבר על וכו'

צילום התשורה שחולקה בחתונת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ולהבחל"ח הרבנית הצדקנית ע"ה

דיקשטיין-אה"ק
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין. נ. י.

ב"ה, י"ב סיון תשל"ט
ברוקלין

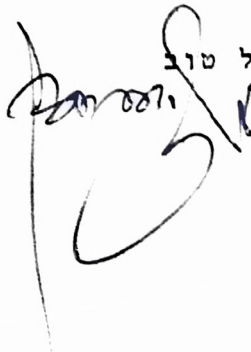
האברך הו"ה אי"א נו"נ כו'
מו"ה משה שי' וב"ג תי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום י"ג חמוז הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי מזל טוב
מזל טוב ושתי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו
בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה
והמצוה כפי שהם מוארים שבמאור שבתורה זוהי
תורת החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לנישואי הורי החתן

ביקור בכותל ביום החתונה

מספר הרה"ת ר' משה שיחי' דיקשטיין: בסיום היחידות הראשונה שלי, אמר לי הרבי שאכנס ליחידות שנית לפני החתונה, והתבטא "אנחנו נמשיך את היחידות הזאת".

כשעמדתי להיכנס ליחידות כמה שנים לאחר מכן (בשנת תשל"ט), לפני חתונתי, ציינתי במכתב שיחידות זו מהווה המשך על פי דברי הרבי אלי ביחידות הראשונה. כשנכנסתי ליחידות, הרבי קרא את הדף וכשהוא עבר על השורות בהן כתבתי את זה, חייך חיוך רחב והמשיך.

אך זה לא היה זה הדבר היחיד המעניין באותה יחידות.

חפצתי מאוד להכניס אל החדר מכשיר הקלטה - להקליט את דברי הרבי, כדי שאוכל להעלותם על הכתב ולהשמיע אותם לכלתי. במכתב שכתבתי ציינתי גם את רצוני זה והוספתי שבכך גם כלתי תוכל "להשתתף" ביחידות, וביקשתי למעשה רשות להקליט. כשנכנסתי אל החדר מסרתי לרבי את המכתב והמתנתי לאישורו של הרבי להקליט. הרבי קרא את המכתב וכשהגיע לשורות בהן נכתבה בקשתי זו, חייך והניף ידו בתנועת ביטול כאומר 'נו, שיהיה'...

ביחידות, העניק לי הרבי דולר והורה לי לתיתו לצדקה ביום החתונה ליד הכותל המערבי - לענין של חינוך. טרם צאתי מחדרו הקדוש, אמר לי הרבי: "יש כאן דולר נוסף, ותמסור זאת לכלה - באופן המותר על פי הלכה - שגם היא תתנו לצדקה ביום החתונה ליד הכותל המערבי, לענין של חינוך".

ביציאתי מהחדר, הבחין המזכיר הרב יהודה לייב ע"ה גרונר שאני מחזיק בשני שטרות של דולר, ושאל אותי לפשרם. סיפרתי לו על הוראתו של הרבי למסור הדולר לכלתי, והוא יצא מכליו: הוא אמר כי זו הפעם הראשונה ששומע שהרבי מוסר לחתן שליחות עבור כלתו לפני החתונה.

על פי הוראת המרא דאתרא דכפ"ח הרה"ג נחום ע"ה טרבניק, מסרתי את הדולר לאבי, שנתנו לאביה של הכלה. הוא העביר את הדולר לבתו והיא אכן ביקרה בכותל ביום החתונה ונתנה שם לצדקה, כפי ההוראה.

ב"ה, יו"ד כסלו
- יום גאולת אדמו"ר האמצעי -
ה'תשל"א. ברוקלין, נ. י.

הגה"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יצחק פייוויש שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה המכתב מיום כ"ז מ"ח.
ובעמדנו ביום גאולת אדהאמ"צ - יה"ר שמיום זכאי זה ויום זכאי
הסמוך לו, יום בשורה - יט כסלו - גאולת אדמו"ר הזקן,
אשר אז הותחל עיקר ענין הפצת המעינות חוצה,
נזכה בקרוב ממש למיסמך גאולה לגאולה, לקיום היעוד דכשיפוצו
מעיוותיך חוצה אתי מר, דא מלכא משיחא,
שהוא ילחום מלחמת ה' ויצליח וינצח כל האומות שסביבו ואח"כ
יבנה בית המקדש במקומו ואח"כ יקבץ נדחי ישראל,
בגאולה האמתית והשלימה דבני יישראל
ודשכינתא שבגלותא - ושבה עמהן כשהן נגאלין,
וכמש"נ ועלו מושיעים (משיח) בהר ציון לשפוט גו' והייתה לה'

המלוכה.
הגה"ח יעלם עליו
ינצח אומות העולם על ארצו וכו'
אין סוף יתנוונות אלו אלה וכו'
נצח חזק הנה מספיק להקדמתו וכו'
גאולת אדמו"ר האמצעי:
שמיום זכאי: בפרש"י ד"ה זכות (ערכין יא, ב) משמע דגם בנוגע לחודש כן הוא.
יום בשורה: ראה שנת מ"ה. אז הותחל: תורת שלום ע' 112 בסופו.
למיסמך גאולה לגאולה: ע"ד פרש"י. במגלה (ו, סע"ב) גאולת ה"פ רים (דאכתי
עבדי דאחשורש אנן) לפסח" (דכימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות). לקיום היעוד:
באגרת הבעש"ט הידועה (ננפסקה בס' פורת יוסף. ובכ"מ). ילחום: ישראל: ראה
רמב"ם הל' מלכים ספ"א. כל האומות שסביבין: כן הוא בדפוסי הרמב"ם שלא
שלטה בהם יד הגויים. שבגלותא. נגאלין: זח"א קכ, ב. מגלה כט, א. מושיעים
(משיח): רמב"ם הל' מלכים פי"א סה"א. וראה ג"כ פרש"י וישלח לג, יד. לשפוט
גו' והייתה לה' המלוכה: י"ל שזהו ב' התקופות דמשיח: נצחון האומות במלחמה
(ואח"כ) אהפוך אל עמיס גנ' לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו גו' (רמב"ם הל'
מלכים ספ"א. - בתנ"ך שלפנינו לעבדו. אבל ראה בר"ס פ' וישב. ועוד. ואכ"מ.
וראה ג"כ נשימת הצ"צ עה"פ). וכביאור אדהאמ"צ דלעת"ל א"ל למלחמה ואדרבא אז
כתיב אין אהפוך אל עמים כו' וע"ז אמר דוד פדה בשלום נפשי כו' (שערי תשובה
ח"א ד"ה פדה בשלום. וראה ברכות ח, רע"א. הצ"צ לתהלים נח, יט. דרושי
ברכותינו נשיאינו ד"ה פדה בשלום). ולהעיר מאגרת אדה"ז הידועה ש"כשקריתי ..
פדה בשלום נפשי יצאתי בשלום מה' שלום".

בטח שומר הוא השלשת השיעורים השוים לכל נפש בחומש תהלים ובניא
הידועים.

מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לסב הכלה

פיענוח הכת"ק: הוד"ח הרה"ח

כל הפ"נ יקראו עה"צ, בל"נ,

בנוגע לאופן הפעולה על מושפעי שי' -

מובן שתלוי בתכונות כאו"א מהם; ובכלל

דרך חב"ד ה"ה - כמש"כ אדה"ז בהקדמתו לתניא: בהן ימצא וכו'.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ימי אלול, ה'תשמ"א
שנת הקהל.
ברוקלין, נ. י.

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק
בצ"צ כו" מו"ה יצחק פייוויש
ש"ג
וילג'ת'

שלום וברכה!

מכ" נתקבל.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל

ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי,

לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה

לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

נ"ס | איפוד דמות
25 בסיון תש"א
וילג'ת'

ברכה
וילג'ת'

מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לסב הכלה

פיענוח הכתי"ק:

וזוג' תי'

נתקבלו

נכון שיכתוב בצורת

ספר השיעורים

שלומד.

בברכה להצלחה

מבוא

את המושג "ונפלינו" דומה שאין כל צורך לבאר ולהסביר. מאז ומתמיד ידעו חסידי חב"ד בכלל, וחסידי דור השביעי בפרט, שמשנה סדורה הנחילונו רבותינו נשיאינו בכל תחום מתחומי החיים בכלל והיהודים והחסידיים בפרט. חידוד יתר קיבל המושג כאשר מדובר אודות הלכה למעשה: עוד מראשית ימי חסידות חב"ד הורו לנו רבותינו נשיאינו את הדרך נלך בה בשו"ע של אדמו"ר הזקן ובסידורו הטהור, אשר היו לעיניים לא רק לכל אשר בשם חסיד חב"ד יכונה, אלא גם למורי דרך עבור קהילות שלמות אחרות. דרך זו נמשכה ע"י רבותינו נשיאינו שכולם השאירו אחריהם ברכה - לא רק בתורת הדא"ח אלא גם בנגלה דתורה, פסקי דינים והכרעות הלכתיות בקנה מידה לא מצוי.

ואכן, לאורם אנו הולכים. כל בר בי רב דחד יומא יידע לצטט עשרות דוגמאות של פסקי הלכה בהם ישנה מחלוקת בין גדולי ההוראה, ורבותינו נשיאינו הכריעו בכיוון אחד - ולאורם נלך. די אם נזכיר את החימום של עופות צלויים בהלכות שבת ואת תקנת המקווה בור על גבי בור, כדי להורות על הדרך הייחודית הזו שלאורה אנו הולכים.

פסקי הלכה אלו רבים הם, ומקיפים את רוב ככל תחומי החיים. אמנם, בתחום מרכזי אחד, בו יש משנה סדורה של רבותינו, לא מצאנו עיסוק נמרץ ומלא חיות. חלק גדול מהעובדות הנוגעות למעשה אינן ידועות כלל, וגם אלו הידועות אינן ברורות ומסודרות בפי כל. למרבה האירוניה זהו תחום ממנו נלמדים גופי תורה לרוב, והוא נוגע לכל אחד ואחד כפשוטו - והכוונה היא לסימנים הראשונים בשו"ע יורה דעה, דיני השחיטה והבדיקה.

לא רבים הם הלומדים את תורת רבותינו נשיאינו על סימנים אלו, ומעטים מאד החיבורים והליקוטים שנכתבו עליהם (בניגוד מוחלט לשו"ע או"ח על כל סימניו, חלק יו"ד בדינים אחרים ואף אה"ע וח"מ, שהם מנת חלקם של הרבנים והיושבים על מדין, אשר בהם כבר נתבארה תורת רבותינו נשיאינו ונכתבים עליה חיבורים וליקוטים רבים - חלקם חיבורים כלליים המעלים על ראש תפארתם את דברי רבותינו וחלקם חיבורים ייעודיים על תורה זו), וזאת למרות שישנם חילוקים רבים (חלקם אף נוגעים למעשה בכל יום ויום!). בין הפסיקה הכללית המקובלת כיום לפסיקת רבותינו.

במסגרת חיבור קטן הכמות זה, נעשה ניסיון ראשון מסוגו להנגיש לקט נבחר מתורת רבותינו נשיאינו על הלכות שחיטה, כדי שכל החפץ בכך יוכל לראות בעצמו את המשקל והנוכחות של פסקיהם בשדה זה.

כדי להקל על המעיין, חילקנו חיבור זה לשלושה חלקים:

א. וזבחת כאשר ציתך - פסקי הלכה של רבותינו נשיאינו השונים מהותית

מהמקובל כיום כסטנדרט (ובהחלט ייתכן שיש שחיטות מהודרות המקפידות עליהם, אלא שאין הדבר ידוע שזהו פסק רבותינו). לצורך קביעת הסטנדרט הכללי שמולו הצגנו את פסקי רבותינו, הסתמכנו על החיבור שנתקבל בכל תפוצות ישראל כפוסק אחרון בהלכות שחיטה - הלא הוא ה"שמלה חדשה" (שיכונה להלן "השמ"ח", חיבורו של רבי אלכסנדר סנדר שור זצ"ל, רב ופוסק קדוש עליון שחי בתקופת הבעש"ט).

ב. זבחת כאשר ציתך - חלק גדול מחידושי רבותינו נשיאינו בענינים אלו נובע מהקפדה יתירה על מהות השוחט, תפקידו והדרישות ממנו על פי נגלה ועל פי חסידות. בהתאם לכך, יובאו בפרק זה, ולו בקצירת האומר, הגדרות תפקידי הגשמיים והרוחניים של השוחט, הדרישות ממנו והציפיות מאדם הנושא במשרה רמה זו לאור הוראות רבותינו נשיאינו.

ג. התקדשו ואכלתם בשר - הוראות והנהגות מרבותינו נשיאינו, הנוגעות לענין השחיטה באופן כללי, החל מסדרה הטכני וכלה במהותה הרוחנית.

וזאת למודעי: חיבור זה אינו מושלם. ראשית, כל הנדון בו הוא על הלכות שחיטה בלבד. הלכות טריפות בכלל, ובדיקת הריאה (עולם שלם בפני עצמו) בפרט, לא נכללו בו ועוד חזון למועד. שנית, גם בנושא השחיטה עצמו - אין מטרת החיבור שלפנינו להקיף את כל הנושא, אלא לתת מספר דוגמאות (לסיבת האילוצים הטכניים: למשל, פסקים רבים שיש בהם נפק"מ למעשה לא הובאו כאן מחמת הצורך לבארם באר היטב, דבר שיגרור אריכות שאין באפשרותנו להיכנס אליה במסגרת חיבור זה, ועוד), ומהם ילמד המעיין על הכלל. שלישית, אין ברצוננו לגרוע אלא להוסיף - ועל כן הדוגמאות המובאות כאן הם רק במקומות בהם החמירו רבותינו נשיאינו יותר על הנאמר בספרי השחיטה המקובלים. את המקומות בהם הקלו לא פירטנו כאן, ואכמ"ל. לסיום, נציין שהוראות והנהגות רבות, גם כאלו ששמענו שמקור להם בדברי רבותינו נשיאינו עצמם אך לא ראינו בעינינו מקור זה, לא נכנסו כאן (אלא בציון מפורש), כדי לשמור על רמת בירור גבוהה ככל הניתן.

לא למותר לציין שחיבור גדול ומורחב על דיני השחיטה החב"דית נמצא בימים אלה בשלבי עריכה, וי"ל בעז"ה בקרוב - הוא החיבור 'בגדי מלכות' החונה על השמ"ח, ובו ילוקטו כל פסקי רבו"נ השונים מפסקי השמ"ח (ככל האפשר), ערוכים ומבוארים, כולל הוספות רבות ונכבדות. ולאור זאת - שטוחה בקשתנו בפני הקוראים: תגובות, הערות והארות יתקבלו בשמחה ואף יכללו בחיבור העתידי. והתודה מראש מובעת לכם בזה.

ואנו תקווה שחיבור זה יעורר את המעיינים לתור את תורת רבותינו נשיאינו בענינים אלו, ולהדר תוספת הידור בצריכת הבשר, עדי נזכה לזביחת שור הבר והלוויתן, בסעודתא דדוד מלכא משיחא הוא כ"ק אדמו"ר שליט"א, נאו ממש!

וזבחת כאשר צויתך

פסקי דיני השחיטה בתורת רבותינו נשיאינו

הקדמה: על חשיבות תפקיד הרב מרא דאתרא כבר נשתברו קולמוסין רבים. גם על מהות הרב החסידי כבר נאמר ונכתב לא מעט - החל מעמוד השדרה האיתן שלו ועמידה גאה בפני לחצים מכל סוג ומין, וכלה בהשגחה קפדנית על כל ענייני הקהילה והאחריות הרבה הרובצת לפתחו (כמו גם הסיעתא דשמיא המלווה אותו בדרכו), ואין המקום כאן להרחיב בכל אלו. ומובן מאליו שחלק חשוב מתפקידו הוא פסיקה לאור דרכם והוראותיהם של רבותינו נשיאינו.

לאור זאת, מובא כאן לקט - המהווה טעימה בלבד - של נושאים הלכתיים, ובו דעתם של רבותינו נשיאינו והשוואתם לפסקים הנהוגים כיום, כדי להראות את ההבדל בין נתינת כשרות ע"י רב חב"די המחויב לפסקי רבותינו נשיאינו לרב שאינו מחויב אליהם.

א. נטילת שכר עבור הסמכה לשחיטה:

בסימן א ס"ב מלמד השמ"ח זכות על מנהג הרבנים ליטול שכר על נתינת כתב הקבלה לתלמיד, וכן על מנהגם לקחת התרנגולים שאותם שוחט התלמיד לפניו כחלק מהתהליך ההסמכה (הכולל שחיטת שלוש עופות בפני הרב), וז"ל: **יש ללמוד זכות מאי דנהיגי, שרב יש לו שכר קצוב מאותו שנוטל ממנו קבלה, וגם התרנגולים הם שלו, ולא חיישינן לחשדא שיאמרו: בשביל הנאתו נתן לו קבלה, דאינו נחשד בשביל הנאה מועטת להכשיל רבים לעולם וגם את עצמו, שהרי אפשר שגם הרב יאכל משחיטתו שישחט אחר כך.**

אך אדה"ז חולק עליו: בסימן א ס"ק יב כותב רבנו שאין לעשות כן, וז"ל: **ומה שנוהגים שהתרנגולים ששוחט לפני החכם נוטל החכם בשכרו וגם יש לו קצבה ושכר במה שנותן לו אחר כך רשות לשוחט מנהג רע הוא ומחמת זה באו כמה קלקולים שנותנין רשות והסמכה מחמת שכר פרנסתן אפילו למי שאינו ראוי לכך לכן כל ירא שמים יתרחק מן הכיעור והדומה לו ואל יהנה אפילו מן התרנגולים אלא יתן לעניים¹.**

(1) מתאים לשיטתו שהתבארה גם בסימן יח ס"ק כח-ט וקו"א סק"י, שאין לשוחט ליהנות מהכשרות יותר מהטריפות, גם לא בדבר מועט - וגם כשהרב טועם מבשר שהתעוררה עליו שאלה, כדי להראות שהיא כשרה ללא פקפוק, הרי למרות שאז אין מדובר בקבלת שכר על טרחתו או

כה גדולה התנגדותו של רבינו לדבר, עד שהוא פוסל קבלה זו אף בדיעבד (קו"א סק"ז).

ב. שוחט שפרש מעיסוקו

שוחט שעבר את כור המבחן כדבעי ואף שחט בפועל, אך פרש מעיסוק זה לתקופה ממושכת, אם ברצונו לשוב ולשחוט - עליו להיבחן ולהתנסות בשנית הן במבחן העיוני והן במבחן המעשי כאילו לא עשה זאת מעולם, וז"ל אדה"ז (סימן א ס"ק כב): **אבל אם הניח ועזב עסק השחיטה זמן רב בענין שיש לחוש שמא שכח עיקרי הלכות שחיטה כיון שמילתא דשכיחא היא שישכח בזמן רב כזה חיישינן וצריך לבודקו כאילו בא לשחוט בתחילה**².

יש לציין שלמרות שכיום נהוג בחלק מהקהילות, שנתנית הקבלה היא לזמן מוגבל ולאחריו יש להיבחן שנית, לא מצאנו בפוסקים התייחסות מחמירה כזו ("כאילו בא לשחוט בתחילה") לשוחט שכל חסרונו הוא אי התעסקות לזמן מה במקצוע השחיטה.

ג. שוחט שהכשיל את הבריות במזיד

בעניין חזרתו בתשובה של שוחט שהכשיל את הבריות במזיד, משווה השמ"ח (בסימן ב ס"ח) את דין תיקונו לדין שמביא הרמ"א ביו"ד סימן קיט ס"ח: עליו לעבור לעיר אחרת ולעשות שם תשובה באופן שיחזיר אבידה בשווי גדול (כך שיראה שהכסף לא חשוב בעיניו כמו המצווה) או שישחט לעצמו וכאשר יצא תחת ידיו טריפה בשווי גדול והוא יטריף אותה.

אולם אדמו"ר הצ"צ (שו"ת יו"ד סימן רנ) לומד את הרמ"א בדין זה ביתר חומרא: הוא פוסק שהמעבר לעיר אחרת עליו מדובר - צריך להיות לא סתם מעבר ארעי, אלא ממש להשתקע במקום שלא מכירים אותו, ואסור לו לשחוט לעולם ועד בעיר בה נכשל³.

במתנה אלא בבירור הדין, חובה עליו לוודא שהטעימה אינה מדבר חשוב (וי"ל שזו סברת אדה"ז כאן: לקיחת התרנגולים שנשחטו בידי התלמיד ע"י הרב המסמיכו, יש בה צד של בירור: במעשה זה מודיע הרב שהוא סומך על תלמידו. אמנם, היות ומדובר ב"דבר חשוב", מציע אדה"ז פתרון שיאפשר לרב לקחת אותם - מחד, ומאידך - לא יהנה מהם). ועל צד השלילה - ראה סימן ב' קו"א סק"ה שמחמיר מאד בדין השוחט שיצאה טריפה תחת ידו, אם היה מעורב שם גם חימוד ממון. (2) להעיר שבסימן א ס"ק ז ובקו"א ס"ק ה מבסס אדה"ז את פסקו זה על פסק השמ"ח בסימן א ס"ד ובתבו"ש ס"ק ו בעניין בדיקות הריאה, אך לא מצינו פוסקים אחרים שיקישו בין הפסק שם לעניין שוחט שפסק מלשחוט, כבפנים. (3) ולהעיר שמדברי אדמו"ר הצ"צ שם (בנוגע לתיקון תשובתו - שיוציא טרפה או יחזיר

באופן כללי בדיון זה ישנם עוד פרטים רבים ומקרים פרטניים בהם מחמירים רבותינו נשיאינו הרבה מהאמור בספרי שחיטה (לדוגמא, המהרש"ל ובעקבותיו הט"ז כתבו שתיקון תשובה זה קשה מדי בדורותינו, וכיום אפשר להסתפק בהעברה מוגבלת ופרסום קלונו וכו', אך אדה"ז (סימן א' קו"א ס"ק ה') ובעקבותיו אדמו"ר הצ"צ (שם) ממאנים לקבל קולא זו), ומחמת קוצר היריעה נסתפק בזה.

ד. שוחט ששחט נגד הוראת ראשי העיר

עיר שתיקנו ראשיה שלא ישחט כי אם שוחט מסוים, ושחט שם שוחט אחר נגד ההוראה, השמ"ח אוסר את שחיטתו - אלא אם כן מדובר בהפסד מרובה. אך אם התבטלה התקנה ושחט, או עבר לעיר אחרת - כשרה שחיטתו בדיעבד אף בלא הפסד, ואם ביטלו את התקנה בעיר - מותר לשוחט זה לשחוט שם, והכל חוזר כאילו לא היה. וז"ל (סימן ב סכ"ב): **קהל שתקנו שלא ישחט כי אם שוחט ידוע, ומה שישחט זולתו יהיה אסור - דבריהן קימין, דהרשות לציבור לאסור המותר . . ואפלו החרימו על ככה - בגונא דאפשר לבאר דבריהם דלא פסלו השחיטה בדיעבד, רק יענש כעובר דברי הקהל וכעובר חרם, יש להקל בדיעבד בהפסד מרובה . . ונראה לי, דאם שחט השוחט זה, שעבר אחרם הנזכר, במקום אחר שאין שם תקנה זו, או במקום זה אחר ביטול התקנה - כשרה שחיטתו בדיעבד אפילו שלא במקום הפסד; דדוקא באותה שחיטה שעבר בה החרם או התקנה יש לאסרו . . אבל שחט אחר-כך בהתירא - לא. ואם נתבטלה התקנה, חוזרים כל השוחטים לחזקת כשרותן כבראשונה.**

אך לדעת אדמו"ר הצ"צ (שו"ת יו"ד סי' רמא-ב), עצם העובדה ששחט נגד התקנה גורמת לחזקת הכשרות המיוחדת הנדרשת משו"ב דמתא (ראה פירוט בחלק ב להלן) להתבטל, ואין לקהילה למנותו לשו"ב גם אם בטלה התקנה וגם אם הם מעוניינים בכך לטובתם.

דברים חריפים מזה מצאנו בשם אדמו"ר הרשב"ב, ב'קול קורא' עליו חתם⁴, שלפיו - אם שחט נגד התקנה, אסור לו לשחוט באותה עיר אף אם תתבטל התקנה, ואף אם השוחט המרכזי עזב וראשיה מעוניינים למנות שוחט זה למשרתו. גם בעיר אחרת אסור לו לשחוט עד שיעשה תשובה, ואם יתעלם מאיסורים אלו וישחט - תיאסר

אבדה בדבר חשוב) משמע שעצם העובדה שאינה הקב"ה לידו מאורע כזה - שיכול להשיב אבידה בדבר חשוב, או שאיקלע לידי טריפה, היא היא ההוכחה שנתקבלה תשובתו למעלה. והרי לנו שילוב נפלא בין תורת הנגלה לתורת הדא"ח, ואכמ"ל.

(4) תאריך ה'קול קורא' הוא 'חודש מרחשוון שנת תרס"ח לפ"ק", נדפס ב'המודיע'-פאלטאווא,

גיליון מספר 43, אדר"ח אלול תרע"א.

שחיטתו עולמית בכל מקום שהוא, וז"ל הקול קורא⁵: זה איזו שנים שנתפרצו באיזו קהלות ישראל פרחי שוחטים קלי דעת לשחוט על דעת עצמם בלא הסכם טובי העיר והרב מד"א. ומאכילים ר"ל נבלות וטרפות לישראל.

הנה אין מקום בזה לבאר את ההלכה, כי האיש שנתפקר בפריצת גדר כזה שחיטתו אסורה עפ"י דין תורתנו הקדושה..

בראותנו כל אלה מצאנו לעצמנו החובה להכריז ברבים עפ"י ד"ת הקדושה:

א. כל שוחט יהיה מי שיהיה, אף אם יש בידו תעודות וקבלות, אם אך הרשה לעצמו לשחוט באיזה קהלה איזו פעמים בסתר אפילו עופות בלבד בטרם שנתקבל שמה לשו"ב קבוע מטעם הקהלה והרב המד"א כנהוג בישראל שחיטת השו"ב הזה אסורה בהקהלה הזאת לעולמי עד, ואין לו שום התרה בעולם שיקובל שמה לשוחט קבוע אפילו לשוחט עופות בלבד.

ב. ואף בקהלה אחרת אסורה שחיטתו עד שיקבל עליו דברי חברות לפני ב"ד חשוב של ג' גדולי תורה שיורו לו דרכי התשובה עפ"י ד"ת לפי ערך הזמן שנשתרש בחטא והכשיל את הרבים.

ג. אם יעזי אחד משוחטים כאלה להוסיף לעמוד גם אחרי פרסום הכרוז הזה הזה - אות הוא כי נתפקר כל כך שאין למכתו תרופה עולמית, ושחיטתו אסורה בכל תפוצות ישראל כנבלה וכטרפה. ואין שום כח ב"ד שבעולם יפה להתיר את האיסור החמור הזה⁶.

ה. השוחט בהולכה או בהובאה

אחד מהדברים שפוסלים את השחיטה, הוא 'דרסה'. את בעל החיים יש לשחוט עם הסכין בצורת חיתוך של 'הולכה והובאה' ובכך לחתוך את הקנה והושט, ולא רק ע"י הפעלת לחץ עם הסכין על הצוואר. כמו כן, לצורך חיתוך הצוואר בצורה זו, יש לקחת סכין ארוכה, כך שיש אפשרות לשוחט להעביר את הסכין על הצוואר ולא ללחוץ עליו. ברם, בסוגיית שוחט ששחט רק בהולכה או רק בהובאה - מצאנו מחלוקת:

לדעת השמ"ח, אף שיש לכתחילה לשחוט בהולכה והובאה, שחיטה בהולכה או

(5) יש לעיין האם נכתבו הדברים כהלכה גורפת לכל מקום ולכל זמן, אך לנו, כחסידים, ברור שעכ"פ מגדר "הואיל דנפיק" לא יצא, ושומה עלינו להקפיד ולמלא אחר דברי קודש אלו.

(6) ראה גם בשו"ת צ"צ יו"ד סימן רמא-ב בענין זה, שכותב דברים דומים - אך שם מדובר על ג' שוחטים בעיר ואילו כאן מדובר על כל שוחט בכל עיר, ואכמ"ל.

בהובאה בלבד מותרת אם היה סכין ארוך לפחות כמלוא שני צווארים של הבע"ח בידו, וז"ל (סימן ח ס"ג): **לכתחלה יכוין השוחט לשחוט בהולכה ובהובאה, אף על פי שסכין ארוך בידו, בין בהמה, בין עוף. ובדיעבד אם שחט בהולכה או בהבאה לבד - אם יש בסכין מלא אורך שני צווארין עם העור והמפרקת דהנשחט, בין בהמה או חיה, בין עוף, שחיטתו כשרה; ואם לאו - שחיטתו פסולה דאורייתא.**

אך אדה"ז מחמיר מאוד בדין זה, ולאחר אריכות הדיון בין דעות הראשונים, פוסק רבינו לאסור שחיטה זו אף בדיעבד, מחשש לדרסה. ההיתר היחידי באופן שחיטה זו, הוא בשוחט שהתכוון לשחוט בהולכה והובאה כדין, אך סימני הבע"ח נחתכו לחלוטין לפני לפני שהספיק להשלים העברת הסכין (סימן כד סוף סק"ט): **הולכה לבדה או הובאה לבדה . . לא מכשרינן בבת אחת אפילו בסכין שיש בה כשיעור שנתנו חז"ל שהוא כמלא צואר חוץ לצואר אלא בשלא נתכוין לכך רק שלא הספיק להביא עד שהותו הראש⁷ בהולכה לבדה . . אבל אם נתכוין לכך איכא למיחש לדרסה . . ועל כן צריכים השוחטים לזיזהר בזה באזהרה יתירה מאחר שיש בזה חשש דרסה אפילו בדיעבד מלבד הזהירות לכתחלה שמצוה להוליך ולהביא לכתחלה.**

ו. סכין שאינה חלקה

איסור 'עיקור' הוא אחד הדברים הפוסלים את השחיטה. את הסימנים - הקנה והושט - יש לחתוך בעזרת הסכין ולא לקרוע ולעקור אותם ממקומם. לצורך כך, על סכין השחיטה להיות חלקה ואסור שיהיו בה פגימות. בפגימה כזאת עלולים הסימנים להיתפס ולהיקרע, ולא להישחט כדין. בגמרא ובדברי הפוסקים ישנם כמה גדרים לפגימה האוסרת את הסכין. ברם, בדין סכין שאמנם אין בה פגימה ברמה פוסלת, אך עדיין מגעה אינו חלק לחלוטין - ישנה מחלוקת.

כדי להבין את הדעות השונות ואת החמרתו של אדה"ז בנושא, נקדים תחילה הסבר קצר:

בגמרא במסכת חולין (יז, ב) נאמר: **אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי: דמיא לסאסאה מאי? אמר ליה: מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן.** שאל רב אחא (בנו של רב אויא) את רב אשי: אם הבשר נשחט בסכין שיש בה הרגשה כמו מגע ראש השיבולת (סאסאה) - שאינו פגום אך אינו חלק, מה דין הבשר? ענה לו רב אשי - מי יתן לנו מהבשר הזה ונאכל ממנו. היינו שהבשר כשר.

(7) וראה שם בהרחבה שהגדרת "התזת הראש" לדעתו, היא חיתוך שני הסימנים - הקנה

דין זה, ששחיטה בסכין כסאסאה כשרה, הובא להלכה בשו"ע (סימן יח ס"ו):
סכין חדה שהושחזה, והרי אינה חלקה אלא מגעתה כמגע ראש השבולת שהוא מסתבך באצבע, הואיל ואין בה פגם שוחטין בה. אך הרמ"א כותב **"ואין אנו נוהגים לשחוט בה, לפי שאין אנו בקיאים בדבר"**. מכיון ש(כפי המבואר בהרחבה רבה מאוד בספרי הראשונים והאחרונים) יש דעות חלוקות בכל הקשור לדרגות הפגימה עליהם נאמר בגמרא שהם פוסלים את הסכין, והיות ואיננו בקיאים לומר בוודאות איזה מגע כשר ואיזה לא - לכן, לדעת הרמ"א, אין לשחוט בה.

בהבנת דעתו של הרמ"א, כתב השמ"ח (סימן יח ס"ה): **סכין חדה שהושחזה, והרי אינה חלקה, אלא מגעתה כמגע ראש השבולת, שהוא מסתבך באצבע, ופגם אין בה, נהגו באשכנז שלא לשחוט בה, מפני שאין אנו בקיאים בדבר. ונ"ל, דמ"מ כשרה בדיעבד אם שחט בה, ולכתחלה ראוי ליהזר בו בכל מקום.** הרי דעתו שאמנם אין לשחוט בה לכתחילה, אך בדיעבד הבשר כשר - ובכלל, כל החומרא הזו היא הנהגה ראויה ותו לא.

ברם אדה"ז (קו"א סק"ג) מסיק, לאחר פלפול ארוך בכל הקשור לבדיקת הסכין אטופרא (= על הציפורניים) ואבישרא (= על בשר האצבע עצמו) - בדיקות שנזכרו בגמרא ובדברי הראשונים, ולאחר הסברו מדוע בימינו לא בודקים בפועל על הבשר אלא על הציפורניים בלבד ובזה אנו סומכים שירגיש הבודק בכל פגימה שהיא - שכל ההיתר לשחוט בסכין כזו הוא רק בגלל הדין הבא: בבדיקת הציפורן הרגיש השוחט הרגשה כזו, שאינה אוסרת אך אינה חלקה, ולאחר שהוא בדק גם על הבשר ועדיין לא חש פגימה - הרי שהשחיטה מותרת. ברם בימינו, שלא בודקים כלל על הבשר, אין לנו אפשרות לסמוך על ההרגשה הזו בבדיקת הציפורניים, שהרי לא ניתן לאמת אותה בבדיקת הבשר - ולכן, אמנם בסכין שהיא כסאסאה נתיר בדיעבד, אך ברמת העיקרון יש להחמיר בכל תחושה בסכין, ובדברים שלא התיר השו"ע בוודאות (חמורים מסאסאה ודאית, אך עדיין לא פוגמים), גם בדיעבד אין להתיר⁸.

יש עוד מקום להאריך רבות בדברי רבותינו בנוגע לפגימת הסכין ובדיקתה, ובעז"ה בחלק ב', בו יבוארו עניני השו"ב, נביא עוד מדבריהם. עיי"ש.

ז. בדיקת הסכין לאחר השחיטה

הרשב"א ב'משמרת הבית' מביא את דעת הראב"ד כי קודם בבדיקת הסכין לאחר

8 עיין באריכות בכל סוגיא זו בסימן יח קו"א ס"ק ג, שו"ת אדה"ז סימן ז, שו"ת צ"צ יו"ד

השחיטה צריכים לשטוף אותה היטב, כי פעמים שהדם נקרש בתוך הפגימה, והעיד הראב"ד שכך אירע לו מעשה, שבדק ולא מצא פגימה, ואחר כך כששכשך במים מצא פגימה.

בהבנת הוראתו זו של הראב"ד נחלקו השמ"ח ואדה"ז:

לדעת השמ"ח, כאשר בודקים את הסכין מיד לאחר השחיטה, אין צורך לשטוף את הסכין מהדם ולא חוששים שמא מחמת הדם תשתבש הבדיקה. ברם, אם בודקים את הסכין לאחר זמן, הרי יש מקום לחשוש שמא נקרש דם בתוך הפגימה ובמילא לא יחוש בה בעת הבדיקה, ועל כן חובה לשטוף אותה. וז"ל (סימן יח ס"ח, ובתבואות שור ס"ק יט): **"ואם לא בדק מיד אחר השחיטה, כגון שנתקלקלה השחיטה, כשיבוא לשחוט אח"כ איזה זמן, צריך לרחוץ הסכין תחלה; דשמא נפגמה כשהיה הדם לה, ונכנס הדם לתוך הפגימה ונתייבש, וסותם הפגימה עד שאינה ניכרת.**

מה שאין כן לדידן.. בדקינן אחר כל שחיטה, שעדיין הדם לה, שאפילו נכנס לתוך הפגם מרגיש הוא.. ולכן לא שייך אצלנו חששת הראב"ד."

אך אדה"ז לומד את דעת הראב"ד כפשוטה (שתמיד יש לשטוף הסכין לאחר השחיטה קודם בדיקתו, גם אם הוא סמוך לשחיטה), ודוחה את הסברו של השמ"ח, וז"ל (סימן יח ס"ק יד): **וכתב במשמרת הבית כתב הראב"ד דיש לרחוץ הסכין קודם בדיקה שלאחר שחיטה שהדם פעמים שנקרש בתוך הפגימה והעיד הראב"ד שכן אירע לו שבדק אחר שחיטה ולא מצא פגימה ואחר כך כששכשך במים מצא פגימה (עי"ש במשמרת הבית דלא כתבואות שור)."**

ה. בדיקת הסכין במתינות

חשיבות גדולה נודעה בהלכות שחיטה לבדיקת הסכין. תפקיד הבדיקה הוא לוודא שהסכין 'חד וחלק', על מנת שהשחיטה תהיה כשרה והחיה לא תתנבל חלילה. בדבריו על חשיבות בדיקת הסכין "מתון מתון בכוונה גדולה", כותב השמ"ח (סימן יח ס"ז): **"שיבדוק מתון מתון ובכוונה גדולה בלב פנוי מכל מחשבות, והרבה צריך יישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמיים ושלוש ולא ירגיש בפגימה דקה, ואחר כך ימצאנה, כי הכין ליבו באחרונה" עכ"ל, ובסגנון זה כותבים עוד פוסקים רבים.**

אמנם, בסעיף העוסק בשחיטת הכפרות (שבזמנם הייתה נעשית תחת לחץ עצום, ועליה כותב השמ"ח (סי"ח ס"ב): **אין הזמן מספיק לבדוק בכוונת הלב ובמתון כדינא.. וקרוב הדבר שמחמת הנחיצה לא ידקדק היטב בבדיקה),** כותב אדה"ז בלשון

חריפה ביותר (קו"א סק"ה): **שזו אינה בדיקה כלל כשמוליך הציפורן במהירות קצת . . וצריך להזהיר על זה השוחטים בערב יום הכיפורים שמרבים העם להביא הכפרות וממהרים עליהם לשחטן ומתוך כך אינם יכולים לבדוק לאט לאט והיא מצוה הבאה בעבירה חמורה ר"ל וה' הטוב יכפר בעדם** - כלומר, בדיקת הסכין במתינות וביישוב הדעת אינה רק הנהגה טובה, ואף לא רק צורך גמור: היא היא עיקר הבדיקה, ובלעדיה אין הבדיקה נקראת בשם בדיקה כלל⁹.

ט. נטילת המעיים כשכר

בכל הקשור לשכר השוחט בעבור השחיטה, ישנם דיונים רבים בספרי ההלכה. באופן כללי, אסור בצורה גורפת לתת שכר לשוחט רק עבור החיות שנשחטו ונבדקו ונמצאו כשרות, ולא עבור הטרפות והנבלות - משום שבכך יוצרים תמריץ כלכלי לשוחט להכשיר חיות רבות ככל הניתן, תמריץ שעלול להשפיע על שיקול דעתו התורני וההלכתי.

ברם, היו מקומות שנהגו בהם שהשוחט לוקח כשכרו את בני המעיים של הבהמות הכשרות. השמ"ח מלמד עליהם זכות באופן הבא: השוחט הרי לא מכשיר או מטריף מדעתו בכל הקשור לדיני הבדיקה, אלא מביא את כל השאלות לרב, ובנוגע לעצם השחיטה - לא חושדים בשוחט שיטה את הדין מנבלה לכשרה בשביל שכר מועט כ"כ, כמו בני מעיים של בהמה, וז"ל (סימן יח סעיף כא): **אבל יש מקומות שלא נהגו כן, רק שהטבח נוטל הכרכשות מהכשירות, ומטריפות אינו נוטל שום שכר, ויש ללמוד זכות עליהם, כיון שאין הטבח מורה שום הוראה בשחיטה ובדיקה היכא שיש דנדוד ספק, רק מביא הכל להחכם, וא"כ לא אדון הוא בדבר זה, ואינו חשוד בשביל הנאה מועטת להתיר האיסור המפורש, או להעלים עיניו מספק שלא להביאו לחכם.**

אדה"ז (ס"ק כח-ט וקו"א סק"י) שולל נוהג זה באריכות גדולה ובחריפות רבה: לשיטתו - דבר זה פסול מעיקרו, ואף תשלום לשוחט על כל בע"ח ששוחט ללא קשר לשאלה אם בסופו של תהליך יצא כשר - אינו מושלם, שכן גם הוא יוצר לחץ

9) ונפק"מ רבות למעשה יש בין שתי דעות אלו. לדוגמא: שוחט שבדק שלא במתינות בין השחיתות, ולאחר השחיטה מצא פגימה - לדעת רבינו אין מנוס מלקבוע שכל בדיקותיו המהירות לא נחשבו ועליו לנבל את בעלי החיים ששחט מאז הפעם האחרונה בה נבדק סכיניו במתינות ויישוב הדעת.

וי"ל שלאור סברא זו התיר אדה"ז (בסימן יח קו"א סק"ה שם) בשעת הדחק ובהעדר הפנאי את בדיקת הסכין בין השחיתות על החוד בלבד (ולא הצריך גם בדיקה אצדדים, כפס"ד השמ"ח שם ס"א) - עדיף שהבדיקה תצטמצם למינימום האפשרי אך תיעשה במתינות, מאשר שתכלול את כל פרטיה אך קוצר הזמן ישפיע לרעה על איכותה. ואכמ"ל.

פסול על השוחט: לא בענייני הכשרת הטרפות, אלא מוטיבציה לשחוט עוד ועוד, כדי להגדיל את שכרו - דבר הפוגם באיכות השחיטה¹⁰. אופן התשלום הרצוי ביותר הוא משכורת קבועה מראש ללא הבט על מספר בעלי החיים הנשחטים.

את שיטתו זו של אדה"ז אנו מוצאים גם בדורות מאוחרים יותר, וראה פירוט נרחב בענין זה בחלק ב, הערה 23.

זווית הלכתית נוספת הקשורה לתשלום משכורת השוחט מצאנו במכתב של אדמו"ר מהר"ש: כדי שתהיה לשוחט מנוחת הדעת ויוכל להתרכז בבדיקת הסכין כראוי (וגם רואים כאן את גודל החשיבות ליראת-שמים של השוחט בבדיקת הסכין), וז"ל¹¹:

"ועתה ידעו נאמנה כאשר [אמרן] חז"ל אשר הרבה י"ש [= יראת שמים] צריך לבדיקת הסכין, והחוב המוטל על ב"ב [= בעלי בתים] וביותר על הנגידים ומנהיגי העדה אשר יראו שיהי' להשו"ב הכנסה שיוכל להחיות בני ביתו בריוח למען יהי' מוחו ולבו פנוי לראות שיהי' הסכין בטוב ושיהי' השחיטה בהידור, לכן למען טובתם האמיתי יראו נא כל אנשי עירם לעשות הכנסה להשו"ב שיהי' להם ממה לחיות".

י. מצוות כיסוי הדם

כאשר אדם מקיים לראשונה בחייו את מצוות כיסוי הדם, לדברי השמ"ח סימן כח ס"ג) הוא מברך שהחיינו. וז"ל: **קודם שמכסה צריך לברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו על כיסוי דם בעפר". ואם לא בירך קודם כיסוי, נראה לי דאין לברך אחר הכיסוי. ובפעם הראשון שמכסה מברך גם שהחיינו, אבל על השחיטה אינו מברך שהחיינו דמזיק לבריה (סכ"ח ס"ג).**

אך לדעת אדה"ז (או"ח סכ"ב קו"א סק"א) אין לברך שהחיינו, וז"ל: **ובשעת עשיית הציצית לא יברך. כן פסקו המגן אברהם והש"ך ביורה דעה סימן כח עיין שם שהאריך בזה. אלא מה שכתב הט"ז ראה מכסוי הדם, כיון דגם בכסוי הוכיח הש"ך שם דאין לברך.**

(10) כה גדולה התנגדותו של רבינו ללחץ פסול על השוחט, עד שאפילו על מקרה שמובא בשם הראב"ד, שנהגו לקבוע לשוחטים שכר קבוע מראש, אך לאחר מכן נטלו השוחטים (כחלק מתשלום שכרם הקבוע מראש) גם חלקים מהבהמות הכשרות - כותב אדה"ז שבעל נפש ירחיק עצמו מזה! ראה סימן א' קו"א ס"ק ב' שמשווה בין שוחט הנוטל שכר מהכשרות בלבד, לשוחט הנוטל שכר מהכשרות והטרפות בשווה, בגלל בעיה זו - הלחץ המתמיד לשחוט עוד ועוד כדי להרבות בשכרו. (ראה בכ"ז ב'ביאורי הלכות' להר"ז שי' ווינער על אתר).

(11) אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהר"ש, אגרת ה.

זבחת כאשר צויתך

השו"ב: מהותו, עניינו והדרישות ממנו
במשנת רבותינו נשיאנו

גדרי נאמנות השוחט

"הכל שוחטים לכתחילה, אפילו נשים ועבדים וכל אדם אפילו אין מכירים אותו"¹². חזקת הכשרות הדרושה לשחיטה היא המינימלית ביותר, הקיימת אצל כל יהודי ואף אצל נשים ועבדים (ובלבד שיודע את ההלכות, ויוחזק במעשה השחיטה בפני חכם, כמבואר בשו"ע שם). במקורות הפסיקה מצאנו שאמנם כאשר מדובר על מינוי למשרת שו"ב, יש להדר ולהעמיד לתפקיד זה אנשים זהירים וזריזים, בעלי יראת שמים¹³, אך מלשון הפוסקים הדנים בכך נראה שזהו מנהג טוב הנובע מצרכים צדדיים, ולא חוק בל יעבור¹⁴.

(12) שו"ע יו"ד סימן א' ס"א, מבוסס על חולין דף ב.

(13) רבו המקורות, ולדוגמא נציין את דברי רבינו יונה (שערי תשובה, שער שלישי אות צו), שחלק מהם מצוטט בשו"ע סי"ח כהלכה למעשה (כדלהלן) - ולחשיבותם נצטט הקטע במילואו: "ולמוכחים יונעם העד בעם ויזהרו בתורת השחיטה ובדקדוקיה להשלים חוקיה, ויבחרו להם בכל מקום שוחט ירא חטא כי עם רב מישאל תלויים עליו במצוות השחיטה והבדיקה. וגם אמנם אמרו חז"ל "רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם", יש מקומות מבלי משים ואין תוכחה, מצויין שם רבים מן העם הנמצאים אצל שחיטה בלתי מומחים בחושים. ועוד ראינו במקצתם שערוריה, כי רבים מן המומחים רחקו ליבם מיראת חטא ואשר איננו ראו לבו לא יבין לדקדק בבדיקת הסכין כי צריך לכוון את ליבו מאד מאד בבדיקתו, הלא תראה כי יבדוק אדם פעמיים ושלש ולא ירגיש בפגימה דקה, ולאחר מכן ימצאנה כי הכין לבו באחרונה ובחינת חוש המשוש לפי כוונת הלב, מלבד כי יפשע גבר מבלי יראה בבדיקת הסימנים ויתר דרכים וצדדין, כהגלות נגלות לפני כל יודעי דת ודין", עכ"ל לענין זה. העולה מהאמור: שהשו"ב צריך להיות ירא שמים בגלל בדיקת הסכין (כמבואר להלן בהרחבה) וכיון שמקצועו מעמיד אותו במצבים מורכבים רבים: הוא יכול בחוסר שימת לב לעשות טעות שתגרום להפסד כספי גדול, ואין איש בעולם שיידע על כך - וכדי לעמוד בניסיון זה, שהוא בבחינת "מעשים שבכל יום", עליו להיות ירא שמים ביותר.

אמנם, על אף התיאור החרוף והצגת המורכבות הגדולה בתפקיד אחראי זה, אין כאן פסיקת דין (שהשו"ב חייב להיות יר"ש) אלא כעין המלצה בלבד. ולהלן נראה שאף שאדה"ז מציין במפורש ענין זה, של טעויות במהלך השחיטה והבדיקה, כסיבה לנאמנות הנדרשת משוחט הממונה על הציבור, הרי זה רק כתנא דמסייע לסיבה העיקרית, כפי שיתבאר.

(14) ראה בשו"ע סי"ח סי"ז, ועוד - אך גם שם, זריזות ונאמנות השוחט מוזכרת כ"מסייע",

במשנת רבותינו נשיאינו, הפכה נאמנותו של השוחט ויראת השמים הנדרשת ממנו לחלק מהותי ומשמעותי, כאשר אחת מאבני היסוד של השחיטה במשנת חב"ד¹⁵ היא יראת השמים המופלגת הדרושה מהשוחט, וכפי שכותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - אף יותר מרב!¹⁶

ההסבר כיצד הפך ענין זה - נאמנותו המופלגת של השוחט - לדבר עיקרי שגופי השחיטה תלויים בו, בשעה שההלכה הפסוקה בשו"ע היא שגם אדם רגיל מישראל, אפילו כזה העובר מזמן לזמן על אחת ממצוות התורה (שלא להכעיס או לתיאבון, אלא כשגגה¹⁷) נאמן על השחיטה, ולא זו אף זו גם עבדים ונשים נאמנים עליה מעיקר הדין - מובא בתמצית בשו"ע¹⁸ ובשמלה חדשה¹⁹, ובהרחבה רבה, תוך פיתוחו ושכלולו עד ש"פנים חדשות באו לכאן" - בשו"ע אדמו"ר הזקן²⁰ ובשו"ת שלו²¹, וכן בשו"ת אדמו"ר הצ"צ²². להלן תמציתו:

סוגי השוחטים

ראשית, יש לחלק בין אדם השוחט לעצמו לבין הממונה על הציבור: חזקת הכשרות המינימלית הנצרכת לאדם בבואו לשוחט, הינה לאדם השוחט עבור עצמו.

ולא כחיוב מצד עצם הענין, וראה להלן הערה 39.

(15) כפי שמתואר בריבוי עצום של אג"ק מרבותינו נשיאינו, ולדוגמא: אדמו"ר האמצעי - אג"ק נב. אדמו"ר הצ"צ - ראה לעיל, בשו"ת שלו. אדמו"ר מהר"ש (בדגש על בדיקת הסכין) - אג"ק ה. אדמו"ר הרשב"ב - אג"ק רכח, תשמ. אדמו"ר הרי"צ - א'כזו, ב'תשע (ע"ד השלילה, עיי"ש), ב'תשעא, ג'תריד, ג'תתפה, ה"א. אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - כמעט בכל מענה לשו"ב מעורר הרבי על ענין היר"ש, ולעתים מקשר זאת ישירות לשו"ע אדה"ז ושו"ת צ"צ הנ"ל: תתסא, תתקטו, א'תשיג, ב'תשצג, ב'תשצט ובריבוי פעמים נוספות.

(16) ראה לדוגמא אג"ק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תתקטו, א'קנט, ועוד. ובדידי הווא עובדא: עם התמנותי לשו"ב, סח לי אחד מגדולי השלוחים, בעל שמועה נפלא שהיה גם רב מורה הוראה - שלמד בצעירותו את מלאכת השחיטה על בוריה ואף החל לעבוד כשוחט, עד שהרבי (איני זוכר בוודאות האם היה זה אדמו"ר הרי"צ או כ"ק אד"ש) הורה לו לחדול, וטעמו ונימוקו - יש לך מספיק יראת שמים כדי להיות רב, אך לא מספיק כדי להיות שוחט... וראה סיפור דומה לזה - אך מהכיוון ההפכי - מר' בצלאל ווילשאנסקי בתשורה לחתונת ווילשאנסקי-רוזנבלט, י"ב תמוז תש"ע, עמ' 86, וראה גם בהלקח והליבוּב ח"ב עמ' ריג.

(17) הובא להלכה בשמלה חדשה ס"ב סי"ג, עיי"ש.

(18) יו"ד סי"ח סי"ז.

(19) סי"ח ס"כ

(20) במקומות רבים, ובעיקר בשו"ע סי"ח קו"א סק"ט.

(21) ס"ט, עיי"ש בהרחבה.

(22) יו"ד סי"ב ס"א-ב, סרמ"ח ובעוד מקומות.

אמנם, בבואנו למנות אדם שיהיה אחראי על השחיטה בעיר, מקפידים יותר. וכלשון השו"ע: "והאידינא נהגו למנות אנשים ידועים על השחיטה והבדיקה", (וכן הובא להלכה גם בשמ"ח: "גם ממנים יראים ושלמים, יודעי תורה וזריזים") עכ"ל. וגם בשו"ע אדה"ז מצאנו חילוקים בסגנון זה - בין רמות שונות של נאמנות בהתאם לתפקיד השוחט ואחריותו הציבורית - אם כי החשיבות שהוא מקדיש לרמת יר"ש גבוהה היא רבה, הרבה מעבר למבואר בשו"ע²³.

שנית, והוא העיקר: דין מפורש הוא²⁴ שעל השו"ב השוחט לאחרים מוטלת החובה להראות את סכיניו לרב קודם השחיטה, כי "הרבה צריך יישוב הדעת ויראת שמים לבדיקת הסכין: הלא תראה כי יבדוק האדם פעמיים ושלוש ולא ירגיש בפגימה דקה מן הדקה ואח"כ ימצאנה כי הכין לבו באחרונה, ובחינת חוש המישוש - כפי כוונת הלב"²⁵ (אמנם אם שוחט השו"ב לעצמו²⁶, הרי הוא מוחזק כנאמן ואינו צריך

---

(23) להלן פירוט תמציתי של שיטת אדה"ז בנוגע לרמות הנאמנות הנדרשות מהשו"ב, בהתאם לקהל היעד של שחיטתו: א. השוחט לעצמו - די לו בחזקת נאמנות בסיסית, ואף אם אחרים יאכלו משחיטה זו אין בכך כלום (ראה בהרחבה שו"ע אדה"ז ס"א קו"א סק"ב, ס"ב סק"ה). ב. השוחט לאחרים בחינם - כנ"ל, אלא שכדאי לבדוק סכיניו (וראה להלן בפנים גודל חשיבות בדיקת הסכין) במקום שאפשר (קו"א סק"ב שם, וסי"ח קו"א סק"ט). ג. השוחט לאחרים בשכר - אם מקבל שכר זהה על הכשרות והטריפות, צריך חזקת כשרות מיוחדת, היות ויש לו אחריות ציבורית (גם אחריות זו קשורה עם בדיקת הסכין, כדלהלן). אמנם, אם (הוא, וכן השו"ב ברמה הגבוהה יותר דלקמן) מקבל שכר רק מהכשרות - חייב להיות מוכר כחסידי וירא אלוקים, שבוודאי השיקול החומרי, רווח גדול יותר, לא יטה את לבו - וגם אז "דומה לכיעור וראוי לכל בעל נפש להתרחק מזה" (סי"ח קו"א סק"י) ולהלכה למעשה קובע (שם ס"ק כט): "ואפילו יודעים בו שהוא חסיד ולא יבוא להקל, אפילו הכי אסור"^{*} ד. הרמה הגבוהה ביותר - שוחט הממונה על הציבור, שו"ב דמתא. על שו"ב זה נכתב בשו"ע ובשמ"ח כמפורט לעיל, שנהגו למנות אנשים מיוחדים דווקא, והגדילו לעשות רבותינו נשיאינו, ודרשו ממנו רמת כשרות גבוהה ביותר, ולאור המבואר בכתביהם (כדלהלן) - הרמה הגבוהה ביותר הנדרשת מיהודי בכל מקצועות היהדות, יותר אף מהרב!

(24) חולין יז ע"ב ואילך, והובא להלכה בשו"ע ובשמ"ח בסימן יח, כדלעיל.

(25) שו"ע שם, מצטט כהלכה למעשה מרבינו יונה (דלעיל הערה 13), וכן הובא גם בשמ"ח שם.

(26) אדה"ז מיקל מאד במקרה של מי ששוחט לעצמו (כדלעיל הערה 23) - וכאן נפרט מדוע:

בקצרה - שתי סיבות לקולא זו: א. הרי הוא יכול לאכול וטרטיפות ג"כ ואיש לא יאמר לו מה לעשות. לכן, אם כבר משקיע ושוחט, מן הסתם עושה זאת כדבעי - ורוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם (סי"ח סק"ה), ב. שחיטה כזו היא באקראי. החיוב על נתינת הסכין לחכם הוא רק בשוחט קבוע (ס"א קו"א סק"ב), והשלכות מעשיות לדין זה - בסימן ב קו"א סק"ה בנוגע לשוחט שהאכיל

(* כדי להימנע מבעיה זו, שאדה"ז ורבותינו נשיאינו אחריו ייחסו לה חשיבות הרבה מעבר למבואר בספרי שחיטה, הורו רבותינו נשיאינו לדורותיהם שאופן התשלום לשוחטים יהיה מנותק לחלוטין מכמות ואיכות תוצרתם: ראה לעיל בהרחבה בחלק א' אות ט'.

להראות סכיננו לאחרים).

בגדר חיוב השו"ב להראות סכיננו לרב, מביא אדה"ז את מחלוקת הראשונים: האם החיוב הוא משום כבודו של הרב (דעת רש"י והר"ן), או שזהו חיוב גמור ומוחלט, מעיקר הדין (דעת הרמב"ם והרא"ש).

בשו"ע נפסק להלכה כדעה הראשונה (וכפי שכתב בהמשך שם: "ולהם מחלו חכמים על כבודם כי הם זהירים וזריזים"), ולאור זאת תיושב שיטתו ההלכתית של מרן המחבר ובעקבותיו - של השמ"ח: היות והצורך בבדיקת הסכין ע"י הרב הוא רק משום כבודו (כהלכה הידועה²⁷ שאסור להורות הלכה בפני רבו), על כן, אם הרב מוחל על כבודו מאיזו סיבה - אין בכך יותר כל צורך. והיות שהיום השוחטים הם אנשים זהירים - הרב מוחל להם את כבודו. ואולי יש לומר שעל פי שיטה זו - אם אין כאן רב, ואף לא אדם אחר שניתן לסמוך על מומחיותו - נאמנות השוחט הבסיסית תעמוד לו, ואינו זקוק להראות סכיננו לאדם אחר (כדין חכם שאינו רב המקום, שמותר לו להורות אם הרב אינו על אתר).

אמנם אדה"ז עצמו סובר (או עכ"פ חושש)²⁸ כדעת הרמב"ם, שאין ניתנת הסכין לרב משום כבודו גרידא אלא חיוב מדינא דגמרא - היינו, לא רק מצד כבודו של הרב, אלא כי חכמים לא האמינו לשוחטים שיתאמצו בבדיקת הסכין, שטורח גדול הוא, ויבואו לשחוט בסכין פגומה - ורק הרב יהיה נאמן על בדיקת הסכין הדורשת ריכוז כה רב. ועד כדי כך, שכאשר השו"ב הממונה על הציבור אינו רוצה לראות הסכין לרב (אף אם נמצאה סכיננו יפה) דינו בנידוי! ומוסיף, שכאן הרב אינו רשאי למחול על כבודו, היות ומדובר כאן על חשש איסור (הפגימה), וממילא מחילתו לא מהני²⁹.

לאור האמור, אם אין כאן רב (או אדם אחר, שנאמנותו שווה לנאמנות הרב, כדלהלן) - לא יוכל השוחט (שחזקת נאמנותו היא בסיסית בלבד) לשחוט בקביעות - מצד דין הגמרא. אמנם, אם יהיה שו"ב דמתא זה אדם כשר ונאמן, זהיר וזריז³⁰ עד כדי כך שניתן לקבוע שהוא עומד ברמת יראת השמים של הרב עצמו, לכל הפחות - או אז ניתן להאמינו גם על בדיקת הסכין שהוא בודק לעצמו (כדין חכם, שרואה

טריפות אחרים במזיד (ראה אודות דין זה וחומרתו בחלק א אות ג'), שעל אף שנאסר עליו לשחוט וצריך תיקון תשובה חמור ביותר, מותר לו לשחוט לעצמו. עיי"ש.

27) שו"ע סימן שלד סוף סעיף מד.

28) ראה בהנסמן לעיל הערות 20-21.

29) שו"ע סי"ח סי"ז, וראה סיכום כל מהלך זה (מחלוקת הראשונים, דעת השו"ע והנפק"מ

למעשה) שם קו"א סק"ט.

30) לשון אדה"ז (בשינוי קצת), סימן א' קו"א סק"א בסופו.

לעצמו סכין ושוחט בה - אף אם אחרים אוכלים משחיטתו³¹), למרות שמלכתחילה רצוי שגם שוחט שעומד ברמה כה גבוהה לא ישחט אלא לאחר בדיקת סכיניו על ידי אדם נוסף (היינו, איש מתאים ומומחה - או אף שו"ב אחר (העומד במעלות שהוזכרו לעיל) - שטרחת תיקון הסכין, במידה ויימצא פגום, אינה מוטלת עליו). ועל כן, כדי להימנע ממצב של שוחט שנאסר עליו לשחוט מדין זה, יש לתקן שכל השוחטים יעמדו ברמת יראת שמים גבוהה כזו³².

לסיום נציין, שאדמו"ר הזקן מחדש גדר נוסף, מדוע על השוחט הממונה על הציבור להיות ברמת יראת שמים כה גבוהה - ובלשונו הזהב: "יש לחוש שלא ידקדק יפה בבדיקת הסכין (כדלעיל) ובדיקת הריאה וימהר לשחוט ולבדוק הרבה בשביל הנאתו... למהרו", עכ"ל³³. הרי לנו סיבה נוספת: אנו חוששים שטבעו האנושי של השוחט, למהר עבודתו - אם כדי להרבות שכרו - שעל כך מדובר שם, או, וזו הנקודה הנוגעת לענייננו - כדי לסיים עבודתו, ישפיע על איכות עבודתו. והפתרון הוא, כפי שממשיך וכותב שם אדמו"ר הזקן - "אלא משום שממנים על השחיטה אנשים כשרים ונאמנים, זהירים וזריזים", היינו - היות ולצורך בדיקת הסכין ממנים אנשים כאלו דווקא, הרי חזקתם שיצליחו גם בניסיון זה, של מהירות וזירוז השחיטה והזהירות בבדיקת הריאה וכו'.

למסקנה - דעת כ"ק אדמו"ר הזקן היא:

א. חיוב השוחט להראות סכיניו לרב (או למומחה אחר) הוא חיוב גמור לכל שוחט שאחרים נהנים בקביעות משחיטתו. ונראה שדעתו שאם אין רב (או אדם ברמתו) שיבדוק הסכין, אין לשחוט באופן קבוע.

ב. היות וקשה לממש את בדיקת המומחה האחר לפני כל שחיטה (וכן בכל פעם שנתרועעה חזקת הסכין³⁴) - כדי להימנע מעבירה על חיוב זה, נהגו שהשוחט עצמו יהיה בעל יראת שמים מופלגת בתכלית, כמו הרב עצמו, ואף למעלה ממנו³⁵ - ואז

31) שו"ע או"ח סימן תצח ס"א.

32) סימן יח ס"ק כז, עיי"ש, קו"א סק"ט.

33) שו"ע ס"א קו"א סק"ב בסופו.

34) ראה שו"ע סי"ח סי"ב, שמ"ח סי"ח סי"ד ועוד.

35) ואולי יש לומר שהסיבה למה צריך השו"ב להיות בעל יר"ש גבוהה יותר מהרב (למרות שהסיבה היא נאמנותו בבדיקת הסכין, כנאמנות הרב עצמו) היא, שהרב בודק את הסכין בתנאים הטובים ביותר: בביתו, ללא טרדות והיסח הדעת. אמנם השוחט צריך להגיע לתנאי ריכוז מוחלט הנדרש לבדיקה בעודו נמצא במקום שונה לחלוטין - בבית השחיטה: רעש והמולה, לכלוך ואנדרלמוסיה ולעיתים אף עם אנשים המנסים להסיח דעתו. כדי לבדוק סכין כדבעי בתנאים כאלו

הוא עצמו יהיה נאמן על בדיקת סכינו.

ג. גם במקרה כזה, שהשוחט עצמו יר"ש בתכלית וכו', אין מן הראוי שהוא יבדוק לעצמו, אלא תמיד יש להעדיף שמומחה אחר (שיש לו את המעלות דלעיל) יבדוק לו סכינו (וכך מגיע גם "רווח" נוסף - הוא לא יהיה בהול על שכרו או למהר כדי לסיים עבודתו, ובזה יורד החשש שהלחץ ישפיע על עבודתו)³⁶.

ואדמו"ר הצ"צ מוסיף על דברי אדה"ז דלעיל המחשה במילים ברורות, מהי הכוונה שהשו"ב חייב להיות יר"ש ברמה הגבוהה ביותר: "ולדידי חזי לי דכל אדם המזלזל קצת במצווה אחת ממצוות התורה, קים ליה בגווייה דלא רמי אנפשיה למעבד בדיקה הצריכה לסכיף³⁷" היינו: שו"ב הוא אדם שרמת האחריות הנדרשת לתפקידו כה גבוהה, שאף זלזול קצת, באחת (!) ממצוות התורה, פוסלת אותו מלמלא תפקיד זה!³⁸

לסיכום: אף שכבר בשולחן-ערוך מובא³⁹ שמצד כמה סיבות השו"ב ראוי שיהיה בעל יראת שמים רבה, "ירא שמים מרבים"⁴⁰, הרי שלשיטת אדמו"ר הזקן ואדמו"ר

נדרשות תכונות נפש חזקות בהרבה...

36) ואכן מצאנו שלאורך הדורות עוררו רבותינו נשיאנו שבכל שחיטה יהיו שני שוחטים. לדוגמא - דברי אדמו"ר האמצעי: "וזאת אזהרתי על השו"ב . . לא ישחוט אחד מהם בלתי הראותו סכינו לחבירו קודם השחיטה בבל ישונה..." (אג"ק אדמוה"ז, אדמוהאמ"צ והצ"צ ע' שיג), ומלשונו משמע שאין זה ענין פרטי אלא הוראה כללית, שיש להצריך שיבדוק השו"בים איש סכין רעהו. וכ"ק אד"ש מה"מ כותב: "מ"ש אודות הנחיצות דבדיקת הסכין ע"י שני שו"בים בודאי נכון הוא במאד, אלא שהדבר תלוי בהרבנים והעיקר בהשו"בים, ולצערנו רק לאט לאט הולך המצב ומשתפר, אף שאין לך דבר העומד בפני הרצון ואם היו הרבנים והשו"בים רוצים באמת ובתוקף המתאים היו מצליחים בזה" (אג"ק ח"ג ע' שיג).

37) שו"ת צ"צ יו"ד סי"ג ס"ב, מצטט מהפ"ת (סימן יח ס"ק לא) כהלכה למעשה.

38) ועיי"ש סימן י"ב ס"ב שמוכיח שרמת היר"ש הנדרשת משו"ב גדולה אף יותר מ"דברי חברות" הנדרשים כדי להיקרא "חבר" (לפירוש בענין דברי חברות ראה משניות דמאי פ"ב מ"ג, עיי"ש בהרחבה) - והלא דבר הוא!

39) בהלכות שחיטה - סי"ח ס"ז ("והאידנא נהגו למנות אנשים ידועים על השחיטה . . כי הם זהירים וזרזים והרבה צריך יישוב הדעת ויראת שמים"), ובהלכות טריפות - סל"ט סי"ג ("ואין סומכין על קולא זו אלא בבדוק כשר וירא את ה' מרבים").

40) ביטוי זה, "ירא ה' מרבים", לקוח מנחמיה (ז, ב). המפרשים על אתר מסבירים את משמעותו: א. רש"י - שיהיה ירא שמים מימים רבים, כלומר זמן רב. ב. דעת תורה (על השו"ע, בשם ה'אשל-אברהם' מבוטשטאש): שרבים מעידים עליו שהוא ירא שמים. ג. פירוש דון יוסף נ' יחיא (על המגילות) והרלב"ג: שהוא ירא שמים יותר מרוב האנשים והגדולים שבישראל (ויומתק לפי פירוש זה לשון הרבי דלעיל, שהשו"ב צ"ל ירא שמים אף יותר מרב). ד. מלבי"ם (בפירושו על הש"ס, ברכות כח): שמתירא מה' היושב בשמים יותר ממה שירא מכל האחרים (רבים), על אף שהוא נתון

הצ"צ, וכן של ממלאי מקומם לדורותיהם, נאמנות השו"ב דמתא צריכה לעמוד (מעיקר הדין, ולא רק חומרא בעלמא ומילי דחסידותא או מחמת גורמים צדדיים) על רמה גבוהה עוד יותר, ולאור שו"ת אדמו"ר הצ"צ ומענות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בנדון - ברמה הגבוהה ביותר שניתן להעלות על הדעת.

ירא שמים מרבים - הלכה למעשה

השלכות מעשיות הנגזרות מחידוש זה על חיי היום-יום של השו"ב רבו כמו רבו, ולא נמנה אותם כאן מקוצר היריעה. אמנם בקצירת האומר נציין כאן רק שתי דוגמאות להנהגות קלות הערך, שבמקום אחר לא היו תופסות מקום כלל, אלא שלסיבת חשיבות משרת השו"ב נהגו בהן, ובחומרה יתירה: אחת בכיוון של "סור מרע" - מעשה ה'קאלאשן' הידוע⁴¹. שממנו משמע שגם הנהגה שאין בה כל פסול אלא שהיא מחודשת במקצת (ואף אם אפשר למצוא לה צידוק הלכתי מסויים...), אינה מתאימה לשו"ב, והשניה - ב"עשה טוב": במקום שנהוג כן, על השו"ב ללכת במלבוש עליון ארוך, על אף שאינו מעוניין בכך, ולמרות שזו בעצם הנהגה חיצונית שאינה מעידה כלל על היר"ש ואין בה ממש, ואם לא עושה כן - יש בזה טעם לפגם⁴². ואכן, גם בדורנו מצאנו שרבני חב"ד הקפידו על שוחטים שיהיו לא רק מומחים ויר"ש בעבודה, אלא גם ינהגו בחייהם הפרטיים ובשעות הפנאי שלהם באופן של "כמופת הייתי לרבים"⁴³.

לסיום, מסופר על אחד מגדולי החסידים שהיה גאון גדול בנגלה ורב מורה הוראה ששמע פעם אברך ת"ח מסיח לפי תומו ש"אדמו"ר הצ"צ היקל הרבה בענייני

לאיומיהם ולחסדיהם.

41) "בעיירה אחת בימי הצמח צדק העבירו שו"ב ממשרתו בשביל שלבש קאלאשן (ערדליים - המו"ל), דפשיטא שאין איסור בלבישת קאלאשן אלא שהוא סימן חיצוני על הנעשה בפנים וד"ל... (אג"ק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ב'תתלד). וראה סיפור זה בתוספת פרטים גם ב'ליקוטי סיפורים' - פרלוב עמ' קצה, וב'אלה תולדות פרץ' עמ' 644, ולהעיר שבאג"ק תקח כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, שהעבירוהו - בצדק, וכיום גם זקני החסידים לובשים קאלאשן - וגם זה בצדק.

42) וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ג'רנה, שמביא בהקשר לזה מאמר רז"ל שאין צריכים להיות אפילו ער בין הישנים, עאכו"כ בנוגע לענייננו. ובענין זה ראוי לציין את דברי ה'דעת תורה' (בהמשך לביאורו של ה"אשל אברהם" מבוטשאטש על המילים "ירא ה' מרבים" - ראה הערה 40): "דגם אם הרבים טועים בדמיונם באיזה דבר וסוברים שהנהוג כן אינו יר"ש, אף שהאמת אינו כן - אסור לו להיות שו"ב אצלם ולנהוג קלות הללו ודומיהם".

43) מעדות בני המד"א דכפר חב"ד הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה, שכך נהג אביהם, וראה גם בגליון "דרך המלך" אייר ה'תשע"ט שכך נוהג הרב מרדכי ביסטריצקי שליט"א מצפת, ועוד.

השחיטה", ותיקן אותו: אמנם בכמה דינים פרטיים בדיני שחיטה מצאנו שהיקל אדמו"ר הצ"צ מהנהוג, אך בדיני השוחט ונאמנותו - החמיר בהם עד למאד, וכדלעיל.

שוחט חסידי דווקא

לאור האמור יובן מדוע כל רבותינו נשיאינו עודדו, המריצו והשתדלו שהשו"ב די בכל אתר ואתר בכלל, וקהילות אנ"ש בפרט, יהיה חסידי - גם כשהמחיר היה שהרב לא יהיה מעדת החסידים⁴⁴. והגע עצמך: הרב פוסק בכל שאלות החיים. רב לא חסידי לא יפסוק לפי שיטת רבותינו נשיאינו, כמובן - ועם כל זאת היה כדאי לוותר על רב חסידי ובלבד שהשו"ב יהיה כן!

ובשם השו"ב והמשפיע המפורסם ר' פרץ מאצ'קין ע"ה מסופר⁴⁵ על מקרה בו אמר הרבי הצ"צ שעל שוחט חסידי צריך למסור את הנפש!...

(ובמאמר המוסגר יש להוסיף כאן, שישנו שיבוש נפוץ המקשר את זהות השוחט עם תקנת הסכינים המלוטשים (ראה עניינה בשו"ת אדה"ז ס"ז, ובהרחבה רבה במבוא לאג"ק אדה"ז⁴⁶), כלומר - דעה רווחת היא שההקפדה היתירה על שו"ב מאנ"ש היא בעיקר בגלל הרצון של החסידים שהשו"ב ישחט בסכין מלוטש (והרי על ענין זה נאמר ש"מסרו עליו את הנפש", ו"אין כסף נחשב למאומה"⁴⁷).

אמנם המעיין יווכח לראות שההתנגדות לתקנה זו לא היתה תקיפה מלכתחילה⁴⁸, וכבר בחיים חיותו של אדה"ז התפשטה תקנה זו בחוגים נרחבים ביותר והכל הודו במעלתה⁴⁹. וגם באותם מקומות בהם בערה אש המחלוקת ויצאו עוררים עליה, הם התבטלו בתוך שנות דור⁵⁰ (ואכן, לבד מאיזכור בודד באג"ק אדמו"ר האמצעי, כמעט

44) שמועות וסיפורים ח"א ע' 3-52, וראה בהרחבה בנושא זה (מן הפן ההיסטורי) ב'ציון' גיליון כ (תשט"ו) עמ' 47 ואילך.

45) ראה רשימות דברים - חיטריק (מהדורה חדשה) ע' 136, ולהלן בהערה 54.

46) ע' 63 ואילך, וראה גם ביגדיל תורה (נ.י.) גיליון יט.

47) אג"ק אדמו"ר הזקן צה, ראה ציטוט מפורט יותר בהערה 52.

48) ראה בהרחבה במבוא לאג"ק אדה"ז הנ"ל.

49) אג"ק אדמו"ר הזקן אגרת קג: "והרי בכל מדינות אוקריינא ופולין קטן ופאדאלייע ורוב מדינות וואלין אוכלים מסכינים מלוטשים, וגם... ושאר קהילות גדולות שאינם מאנ"ש כלל, וגם באה"ק תובב"א, ורבים מהספרדים".

50) וראה שו"ת שארית יהודה למהר"ל (אחי אדה"ז) חיו"ד סי"ט: "עמלו בנוי ויגעו הרבה יגיעות וסבלו כמה יסורים והרפתקן דעדי עלייהו במלחמות כבודות מהמתנגדים עד שיצא לאור צדקם ותשקוט הארץ", הרי שכבר בזמנו שככה אש המחלוקת בנוגע לסכינים המלוטשים והתקבלה התקנה הזו.

בדרך אגב⁵¹, לא מצאנו שרבותינו עוררו שוב על תקנה זו, למרות חשיבותה⁵² - היא פשוט התקבלה ללא חולק ושוב לא היה כל צורך לעורר עליה). והמורם מהאמור - ההקפדה של שו"ב מאנ"ש דווקא⁵³ היא בשל זהותו, וללא קשר לסכיניו. עד כאן בענין זה⁵⁴).

שוחט מאנ"ש דווקא

אמנם באמור לעיל מבואר שדעת רבותינו נשיאינו היא, שיראת השמים של השו"ב נוגעת ביותר וביותר, אך עדיין לא נגענו בשאלה הנוספת - מדוע חשוב ענין השו"ב החסידי, ומאנ"ש דווקא, כל כך?

השאלה תתחזק לאור הסיפור דלקמן, ממנו ניתן לראות את החשיבות הרבה שיוחסה לזהות השוחט:

אדמו"ר הרש"ב היה רגיל לקחת איתו לנסיעותיו את החסיד הנודע ר' אשר גרוסמן שבנוסף למעלותיו היה גם שו"ב. באחת הנסיעות לא יכל ר' אשר לבוא, ובמקומו לקח הרבי איתו לנסיעה את בנו של ר' אשר, שמואל. היות ולא היה לרבי

---

(51) אג"ק סז: "יש בליבם התנגדות, ועם כל זה מתחננים ואוכלים גם מסכין מלוטש וכו'".
 (52) על גודל וחשיבות ענין הסכינים המלוטשים, ניתן ללמוד מהסיפור הידוע על ר' בנימין קלעצקער שאדה"ז זיהה על מצחו "עוון" בדמות אכילת בשר משחיתת סכין עבה (ראה רשימות דברים - חיטריק, (מהדורה חדשה) ע' 86, ליקוטי סיפורים - פרלוב עמ' תל), ועליהם כותב אדה"ז (שו"ת שלו ס"י) "השחיטה בסכינים מלוטשים היא מצוה רבה ועצומה אשר החזיקו בה רבותינו קדושי עליון נ"ע וממש נתנו נפשם עליה, ואין כסף נחשב למאומה להיות שוחט קבוע", עכ"ל.
 (53) על החשיבות הגדולה שהשו"בים יהיו מאנ"ש דווקא, ראה להלן, ובהערה 61.
 (54) ר' יואל שי' כהן מספר (הוא לא יכול למסור בוודאות את מקור הסיפור, אבל אמר שנדמה לו ששמע אותו מר' חיים שאול ברוק ע"ה), שאדמו"ר הצ"צ אמר פעם לא' מחסידי, ש"על הסכינים של הסבא צריך שתהיה מסירות נפש". ואכן, החסיד הנ"ל פעל בענין במרץ וכשנתקל בהתנגדות, הפגין "מסירות נפש חסידי" וחשף זרוע עוזו וגדולתו בתורת הנגלה, והמתנגדים, שראו שהוא ת"ח גדול יותר מרביניהם, הניחו לו ולעדת החסידים שניהגו כרצונם.
 העולה מסיפור זה לענינו, שגם בזמן אדמו"ר הצ"צ נצרכו למלחמה בענין זה, בניגוד לאמור בפנים!

אך בספר "אלה תולדות פרץ" ע' 648 (וכן ברשימות דברים, חיטריק) מובא סיפור זה בשינויים קלים (כפי ששמע ר' פרץ מאצ'קין מרש"ג אסתרמן, המשפיע בליובאוויטש), והשינוי המשמעותי ביותר בנוגע לענינו - אדמו"ר הצ"צ אמר "תדע, כדי לבחור שו"ב חסידי צריך ע"ז מסירות נפש", וראה שם שמהמשך הסיפור נראה שמדובר על אותו מקרה.

ולאור המובאות לעיל, מהם עולה בבירור שכבר בזמן אדה"ז ההתנגדות (שבענין זה לא היתה חזקה מלכתחילה) כבר שככה - ועאכ"כ שתי דורות לאחר מכן, נראה להעדיף את הגירסא האחרונה.

שו"ב, נקרא השו"ב החב"די המקומי והתבקש להראות לרבי את סכינו. הסכין לא מצא חן בעיני הרבי והוא נזף בשוחט על כך. השו"ב האחר, לא מאנ"ש, התבקש להגיע לרבי, וכשהגיע התברר שסכינו היה ברמה טובה הרבה יותר. בפועל, הרבי ביקש מהשו"ב האחר את סכינו ונתן לשו"ב החב"די שישחט⁵⁵.

וכאן מתעוררת השאלה: אם כל ענין ההקפדה בשחיטה תלוי בבדיקת הסכין (חידוש אדה"ז שנכתב לעיל), מה "בער" לרבי הרש"ב לתת דווקא לשו"ב החב"די לשחוט? הרי גם אם היה חושש הרבי לחידושו של אדה"ז - הוא בעצמו הלא בדק כבר את הסכין, ומדוע שלא ישחט בעליה, השוחט שאינו מאנ"ש? מדוע לעשות מין הסדר מוזר כזה, נגד ההיגיון הפשוט האומר: השוחט שסכינו טובה יותר - הוא יהיה זה שישתמש בה?

כמובן שגבהו דרכי רבותינו נשיאינו מדרכינו, ואין אנו "יודעי דעת עליון", אבל בדרך אפשר עכ"פ, אולי ניתן לבאר ענין זה - ובהקדים: מצינו בספרי שחיטה שעל אף שבטלו לטבילת עזרא, הנה בנוגע לשחיטה החמירו על בעל קרי שייך למקווה קודם שחיטתו⁵⁶. ובספר חסידים⁵⁷ כתב שישנם בעלי חושים שיכולים להבחין בבשר עצמו אם מי ששחט אותו היה בעל קרי, וכן אם הבשר כשר או טרף, עיי"ש.

ובמאמרי אדה"ז⁵⁸ מבואר בהרחבה שכשם שהאדם מעלה ומקדש את האוכל שאותו הוא אוכל (כמובן, באופן הראוי) - והמזון, בתורו, מעלה את האדם שבריר אותו מעלה מעלה (משא"כ אם אוכל לא באופו הראוי ח"ו, ואכמ"ל) - כך גם בשחיטה: על השוחט (לבד מהיותו מאמין באמונה פשוטה - "חלק", תמים) ללמוד פנימיות התורה ("להתבונן בגדלות הבורא לפי ערך שכלו והשגתו", "חד"), וכך נעשה הבשר מוכן "שיוכל להתעלות בקדושה העליונה". היינו - תחילת בירור והעלאת הבשר לקדושה קשורה במהותו הרוחנית של השוחט.

ישנו מכתב מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א⁵⁹ (בנוסף לריבוי מקומות בהם

(55) ר' שמואל גרוסמן, שכאמור היה נוכח בשעת מעשה, סיפר אותו לר' שלום דובער שי חייקין. נדפס בספר "ממלכת כהנים" להרה"ח ישראל יוסף שי' הענדל - 'שער יצחק' עמ' יד.

(56) ראה מנח"ס ס"א סיי"ד, וישנה דעה בראשונים (מרדכי ריש חולין, רמו תקעא) ששחיטת בעל קרי פיגול!

(57) סי' תסח.

(58) מאמרי אדמו"ר הזקן עניינים ח"ב ע' תח.

(59) אג"ק תשפח: "ובכלל צריך להסתכל על הנסיעה . . . כעל אמצעי דרך להפצת תורת הדא"ח . . . גם במקומות שלשם יגיע הבשר המוכשר על ידם". עכ"ל. ולא למותר יהיה להוסיף שבתנאי המציאות היא, שעליה נכתב מענה זה (השחיטה באירלנד אחרי מלחמה"ע השניה עבור יהודי אה"ק), לא היה ייתכן במציאות הנגלית לעין שום קשר ושייכות בין השו"בים שעבדו בהכשרת

מבאר הרבי את ענין עבודת השו"ב ברוחניות⁶⁰, ממנו משמע שעצם העובדה שיהודי במקום אחר אוכל בשר שהוכשר ע"י שו"ב חסידי ויר"ש כדבעי, זהו ענין הפצת תורת דא"ח!

המורם מכל האמור - לשוחט, חייו הרוחניים, השגתו ושכלו יש השפעה מכרעת על הבשר והיכולת לבררו ולהעלותו לקדושה כדבעי. העובדה שהשוחט עושה את עבודתו כדבעי אינה מספיקה, כי מהותו הרוחנית משפיעה על הבשר עצמו. עד כדי כך, שיהודי שהשו"ב מעולם לא פגש ואינו מכיר מושפע מאכילת הבשר ששחט בצורה כזו שאדמו"ר מלך המשיח שליט"א קורא לה "הפצת המעיינות!"

לאור זה ייענו כל השאלות דלעיל, ותומתק ביותר ההקפדה על שוחט מאנ"ש⁶¹, חסידי ויר"ש⁶² על פני שוחטים אחרים: אם השו"ב יר"ש, לומד וחי חסידות, עוסק

הבשר לבין הצרכנים (להרחבת הענין ראה בסיפורה של השחיטה באירלנד בספר "אלה תולדות פרץ" על ר' פרץ מאצ'קין ע"ה, פרק יח עמודים 249-233), כך שבעיני בשר לא ניתן להבין איזו השפעה יכולה להיות לשו"בים על צרכני הבשר המצויים כה רחוק מהם. אך לפי הביאור בפנים מתיישבים הדברים היטב.

60 לדוגמא: אג"ק כז, שצה, א'תשיג, א'תתפא, ב'עדר ועוד מקומות נוספים רבים.

61 כאן המקום לעורר על טעות נפוצה נוספת שהשתרשה בקרב אנ"ש: היות וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הניח את הדגש על לימוד החסידות (כבפנים), יש כאלה שאומרים "העמידן על אחת" - היינו, השו"ב יוכל להימנות על כל ציבור שירצה, אך אם ילמד חסידות - קדוש ייאמר לו ו"שוחט בשחיטת ליובאוויטש" ייחשב:

מבחינה עובדתית טענה זו אין לה קיום. כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הביע רצונו בפירוש כמה פעמים שעל מנת שהשחיטה תיקרא "ליובאוויטש", על השו"בים להיות מאנ"ש דווקא (ובדבריו המפורסמים לרב הענדל ע"ה, ששו"ב צ"ל ירא שמים והדרך לכך היא דווקא ע"י לימוד החסידות - הרי בכלל הצביע על חיסרון, מרכזי אמנם - אך רק חלק מהנדרש ממי שרוצה להיקרא "שו"ב בשחיטת ליובאוויטש", וכמובן שהכוונה לא היתה שאם יש לימוד החסידות, "הכל כאן". ובנוגע לשו"ב עצמו בוודאי ובוודאי שדרישת הבסיס - כפי כפי שהרב הענדל ע"ה שמע מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במפורש לא אחת! - היא שעל השו"ב להיות שייך לאנ"ש לכל דבר (כך שמעתי מבני משפחתו של הרב הענדל, משוחטים שעבדו תחתיו ששמעו זאת ממנו וכן מכמה מתלמידיו המכהנים כיום כרבנים מורי הוראה בזכות עצמם). וראה סימוכין לדבר בתשורה מחתונת דיקשטיין-הראל, כ"ח מנ"א תשע"ז ע' 91-90, ובספר שליחות ללא גבולות ע' 279), ולימוד החסידות, כמו גם הליכה למקווה וכו' אינם אלא הוספה, חשובה אמנם, על הענין העיקרי - היות השו"בים מאנ"ש - אך לא תחליף לו.

בנוסף, הסיפור שהוזכר לעיל (מהרבי הרש"ב) מראה על החשיבות המיוחדת של היות השו"ב מאנ"ש דווקא, ויומתק ביותר לאור הביאור דלעיל.

וראה להלן בהערה 91 כיצד נהג הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה, מד"א כפר חב"ד, שזכה לקבל מהרבי הוראות רבות על שחיטת ליובאוויטש שבהשגחתו, בענין זה.

62 ויראת שמים באה לאדם ע"י לימוד החסידות, ראה להלן הערה 82 בהרחבה.

בצרכי ציבור כדבעי ובאופן כללי דוגמא חיה - מובן שתהיה לו השפעה חיובית עצומה על הבשר ששוחט, וכתוצאה מכך - על היהודים שצורכים בשר זה. אבל אם הוא "איש ומאכלת בידו" - "סקאָטאַבאַיעץ" (= הורג בהמות)⁶³, מובן איזו השפעה תהיה לו⁶⁴.

וכעת ייקל להבין מדוע הדרישות מהשו"ב היו הרבה יותר מאשר יר"ש, ואפילו גבוהה, גרידא - ולהלן נפרט: הן בעבודתו עם עצמו - הקפדה בקיום המצוות על קוצו של יו"ד (כמובא לעיל), לימוד התורה (ובדגש על הלכות שחיטה ובדיקה⁶⁵) בכלל והחסידות בפרט תמידין כסדרם, יותר מהדרוש מחסידים אחרים⁶⁶, עבודת התפילה⁶⁷ ועוד - והן בעבודה על הזולת: לימוד⁶⁸, השפעה⁶⁹, עיסוק בצרכי ציבור⁷⁰ ובאופן כללי להיות עמוד התווך של הקהילה, שני רק לרב מרא דאתרא⁷¹ (אדמו"ר הרי"צ התבטא שהרב הוא ראש העדה והשו"ב הוא "לב העדה"⁷²), עד כדי כך שאדמו"ר הרי"צ ואדמו"ר מלך המשיח שליט"א התבטאו⁷³ שהשחיטה היא "תירוץ" לעבודה והשפעה רוחנית בכלל - והפצת המעיינות בפרט (ובהקשר לזה ישנו ביאור מעניין של אדמו"ר הרי"צ⁷⁴ המתייחס לבדיקת הסכין והלימוד ממנה בהשפעה על הזולת, שאמנם לבדיקה יש צורך בציפריניים, אך בענין ההתעסקות עם הזולת יש צורך בנטילתן

63) לשונו של אדמו"ר הרי"צ. ראה אג"ק אדמו"ר הרי"צ ג'תריד, אג"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שצה, ובריבוי מקומות נוספים.

64) ואמר לי מד"א דק"ק ליובאוויטש בפאריז, הרב אברהם ברוך שי' פעוונזנער ששמע מאביו (הרה"ח הלל ע"ה, מד"א הקודם), שבשר בטבעו מגשם ומזיק מבחינה רוחנית. אם הבשר משמש ככלי להתעלות רוחנית (כבמאמר אדה"ז שצוטט לעיל בפנים) או ככלי להפצת המעיינות, כלשון הרבי, הרי מובנת התועלת שבו והוא מועיל. אבל אם לא, וכו'.

65) אג"ק אדמו"ר האמצעי לז, אדמו"ר הרי"צ ה'תקלב, אד"ש מה"מ - ב'תרכא, ועוד ריבוי מקומות.

66) אג"ק ב'רפט, ב'תתצט ובריבוי מקומות נוספים. וראה להלן.

67) אג"ק ג'נה, וראה גם אג"ק אדמו"ר הרי"צ ה'תפא ועוד.

68) אג"ק אדמו"ר הרשב"ב תרעז, אד"ש מה"מ - ח'שט ובריבוי מקומות נוספים.

69) אג"ק אדמו"ר הרשב"ב א'רנח, אג"ק אדמו"ר הרי"צ ה'תקכז, ה'תקלב, ו'קפט ועוד.

70) אג"ק אדמו"ר הרי"צ ה'תפא, ועוד.

71) אג"ק אדמו"ר הרי"צ ה'תרנג ובמקומות נוספים שאכמ"ל.

72) אג"ק שלו ב'רמז, וראה שיחת יום שמח"ת תשי"ב.

73) ראה אג"ק אדמו"ר הרי"צ כה, ה'סב, ה'פד ובריבוי מקומות נוספים שבהם כתוב במפורש שהסיבה האמיתית היא חיזוק היהדות, הפצת המעיינות ועזרה ברוחניות ליהודים, והשחיטה היא הסיבה הגשמית בלבד (אף שגם אותה יש לעשות על הצד הטוב ביותר בגו"ר, כמובן). וראה ברוח זו גם באג"ק אד"ש מה"מ שצח.

74) אג"ק שלו ה'שלד.

- את חודם יש להפנות כלפי עצמו וכלפי הזולת יש להפגין רכות ונעימות (ואולי י"ל בדרך אפשר, שעבודת השחיטה הגשמית צריכה להיות עם בדיקה אטופרא (= על הציפורן) - לנהוג באופן של "דקירה", ללא כל הקלות. אך העבודה הרוחנית של השו"ב עם הזולת צריכה להיות ע"ד בדיקה אבישרא (= על הבשר), ברכות ובנעימות - המו"ל): אם נסתכל על מסכת דרישות וציפיות אלו בראיה תורנית הלכתית גרידא יכולה להתעורר השאלה - מדוע? הרי לא מצינו חיוב על השוחט להתעסק בהשפעה על הקהל, ובוודאי לא ברמה המוזכרת לעיל?

אך לאור האמור תובן ביותר דרישה זו מצד רבותינו נשיאינו כלפי השו"ב - לא די לנושא משרה זו ביראת שמים אמיתית: התפקיד כולל גם ענייני השפעה על עצמו והזולת - זהו חלק מהגדרת העבודה: "אין ושחט אלא ומשך", כל ענייניו של השוחט הוא לרומם את קהלו - הן ברמה הטכנית הפשוטה של אספקת בשר כשר, הן ברמה הרוחנית של דאגה שרמתו הרוחנית אכן תאפשר העלאה של הבשר כדלעיל, והן בהשפעה ישירה ע"י מעורבות בחיי הקהילה, מסירת שיעורים וכו'.

התקדשו ואכלתם בשר

מהותה וענינה של שחיטת ליובאוויטש

ב"עולם הישן", בעיירות של פעם, יהודי שרצה בשר - היה קונה בעל חי בשוק ולוקח אותו לשו"ב, שם הוא היה נשחט, ובמקרה הצורך נבדק ומנוקד, ואז היה מוחזר לבית הצרכן שם היה עובר הכשרה ונאכל. לחילופין, היה השו"ב מגיע לאטליז, שוחט שם את הבהמה - והצרכן היה קונה את הבשר מהבהמה שנשחטה זה עתה ולוקח אותו לביתו, שם היה דואג לניקורו (במידת הצורך) ולהכשרתו.

עם ההתפתחות התעשייתית חלו שינויים מפליגים גם בענין זה: כיום הצרכן ניגש לחנות וקונה בשר מוכן לצריכה, בהכשר רב כזה או אחר. לאור האמור, כיצד מיושם עיקרון "השו"ב החסידי" כיום?

כאן נכנס המושג "שחיטת ליובאוויטש"⁷⁵, אשר כעת האחריות היא לא רק על תהליך השחיטה והשוחט כשלעצמם⁷⁶, אלא על כל תהליך הכנת הבשר לאכילה⁷⁷.

(75) מילים אלו ממש - "שחיטת ליובאוויטש" - אמר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בריבוי יחידויות ומענות לרב יצחק הכהן הענדל ע"ה - ראב"ד מונטריאל ורב קהילת חב"ד שם - בנוגע להשתדלותו שבשחיטה שתחת פיקוחו יהיה ליינ נפרד, בו השו"בים יהיו מאנ"ש דווקא (ושמעתי מתלמידו המובהק ושותפו בעול רבנות העיר מונטריאל בכלל וקהילת אנ"ש בפרט, הרב דוד רפאל באנון שליט"א, שביטוי זה התבטא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בפעם הראשונה בה העלה את הנושא - באתערותא דלעילא מוחלטת: "כבר הגיע הזמן שבמונטריאל תהיה שחיטת ליובאוויטש"). וראה גם בספר "הרב אשכנזי" ע' 413, שכך נקראה השחיטה בכפר חב"ד בהסכמת וציווי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בהתוועדות קודש קבל עם ועדה, ערב פתיחתה. (76) וראה בענין זה אג"ק ח'תשיג.

(77) ראה אג"ק אדמו"ר הרשב"ב א"ריד, אדמו"ר הריי"צ ג'רנט, ג'תקלו, היא ועוד, שם מדובר במפורש על כך שהאחריות היא על כל התהליך - החל מהשחיטה עד להשגחה באטליז, רגע לפני מסירת הבשר לצרכן. ומכך ניתן להבין בפשטות, שגם אם בשחיטה מסוימת ידוע שהשו"ב הוא יהודי חסידי וכו', הנה אם הרב המכשיר, העומד בראש, אינו מאנ"ש - זו אולי שחיטה טובה משוחט חסידי, אך אינה "שחיטת ליובאוויטש" (מהוראות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לרב הענדל ע"ה כפי שנמסרו על ידו בנאום פומבי לחברי 'ועד המוסיפין' בקראון הייטס, זמן קצר לפני פטירתו, ויומתק יותר ע"פ המבואר בתמצות בחלק א, ובהרחבה רבה עוד יותר בספר 'שמלה חדשה עם בגדי מלכות' שיצא לאור בקרוב בעז"ה, שישנה משנה סדורה מרבתינו נשיאנו בענין הלכות השחיטה, שבמקרים רבים שונים מההלכות המקובלות בקרב אחב"י), וראה אג"ק אדמו"ר הריי"צ היא שהוזכרה לעיל, שאל לו לשו"ב לעבוד בשחיטה טרם שידוע שכל עניניה מתחילה ועד סוף (גם

היות והאחריות כעת אינה עוד רק על פעולת השחיטה אלא על כל התהליך, הרי שעל מנת שהכשר מסוים יישא עליו את שם ליובאוויטש הגדול והקדוש, לא מספיק שהשו"בים⁷⁸ יהיו מאנ"ש⁷⁹, אלא צריכים גם שכל השחיטה תעמוד על הרמה הגבוהה ביותר⁸⁰, ובאם אין המצב כך - כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הורה בפירושו: אין זו שחיטת ליובאוויטש, ואין לקרוא לה כך!⁸¹

ולאידך, בדורנו זכינו שאדמו"ר מלך המשיח שליט"א פירט מעלות נוספות הקיימות בשחיטה זו בכמה אופנים וענינים: בנוגע לעצם השחיטה - שהוא לוקח את האחריות עליה⁸²; בנוגע לשוחט - שעצם עבודתו בשחיטה ששם ליובאוויטש נקרא

מה שלא תחת אחריותו) הם כדבעי, שלא יכשיל את הרבים היודעים ש"יד תמים באמצע" וסומכים עליו שעצם הימצאותו שם מראה שהשחיטה על כל פרטיה ושלביה מתוקנת היטב. ואוי"ל שלאור האמור יומתק האמור באג"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תשפח שהזכרה לעיל בנוגע להשפעת השוחט על הבשר, שם לשונו הקדושה והמדויקת היא: "וגם במקומות שלשם גיע הבשר המוכשר על ידם" (ולא "הבשר הנשחט על ידם") - היינו, ההשפעה אינה רק בשחיטה עצמה אלא גם על כל התהליך.

ואכן, זה גם היה הקו המנחה של הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה, הרב שעמד בראש שחיטת ליובאוויטש בבעלות מלאה הראשונה: מרגלא בפומיה ש"שחיטת ליובאוויטש" פירושה לא רק שהשוחט יהיה כדבעי למיהוי, אלא שכל התהליך, מהשחיטה עד הצרכן, יהיה "ליובאוויטש" - ברמת הכשרות הגבוהה ביותר. והקפדתו על כך היתה לשם דבר (שמעתי מבניו הרבנים שלום דובער ויוסף שיחיו), וראה דוגמאות פרקטיות על הקפדה זו להלן הערה 91.

78) ולהעיר שביחידות המפורסמת (ראה להלן הערה 82), שאל הרב הענדל האם יוכל למסור את מלאכת בדיקת הריאה לשו"ב חסידי שאינו מאנ"ש, ותשובת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א היתה ששחיטה זו לא תיקרא "שחיטת ליובאוויטש". מכאן שההקפדה אינה רק על השוחט, אלא גם על בודק הריאה. אגב, עקב הוראה זו, הוסיף הרב הענדל והקפיד שאף הניקור וההשגחה יהיו ע"י אנשים יר"ש מאנ"ש דווקא (מפי הרב באנון שליט"א). ולא יהיה למותר להוסיף, שמאז קיבל הרב הענדל ע"ה את הוראות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בנוגע לשחיטת ליובאוויטש, הוא הקפיד מאוד שבכל תחומי ההשגחה והכשרות, מי שממונה על הכשרות בפועל יהיה אדם שלבד ממקצועיותו וכו' ינהג בעצמו באותן חומרות שעליו לדרוש בתוקף תפקידו.

79) ראה לעיל הערה 61.

80) וראה הדרכה פרטנית בזה באג"ק אדמו"ר הרי"צ ג'תקלז, ובפירוט יותר - בספר שליחות ללא גבולות ע' 279. אכן סיפר לי הרב באנון שליט"א, שהרב הענדל ע"ה, שקיבל אישית את ההוראה מאדמו"ר מלך המשיח שליט"א לוודא שהשחיטה תעמוד ברמה הגבוהה ביותר, הקפיד על כך ללא שום פשרות, וככל שחלפו השנים והתאפשר לו - הנהיג הידורים וחומרות נוספים, מתוך מגמה שהשחיטה תעמוד על רמת הכשרות המקסימלית, על כל שלביה - החל מהשו"בים, עבור דרך הליכי ההכשרה והמליחה, וכלה בחותמי הבשר ובהצבת משגיח תמידי על החנות, הגם שבעל הבית שלה היה יהודי חסידי ויר"ש, ועוד.

81) מתוך האג"ק המצוטטת בספר "שליחות ללא גבולות" דלעיל.

82) כך מביא בספרו 'ממלכת כהנים' הרב ישראל יוסף הכהן הענדל, בנו של הרב הענדל

עליה, הרי זו "התקשרות באילנא דחיי"⁸³; בנוגע לשחיטה עצמה - שאדמו"ר מלך המשיח שליט"א כינה אותה בשם "מוסד חב"די"⁸⁴, והן בנוגע לצרכנים - שעליהם לנצל את אכילת הבשר כדי להתקשר בנשיא הדור ע"י צריכתו דרך ארגון הקשור איתו.⁸⁵

ברכה או יוזמה

כאשר עולה הדיון על שחיטת ליובאוויטש, צצות תמיד השאלות: האם כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א יזם ועודד שחיטה כזו, ש"שם ליובאוויטש נקרא עליה"? האם הסתפק בברכה ועידוד כשהודיעו שרוצים לפתוח שחיטה כזו? האם שלל שחיטה כזו? האם אסור לאכול משחיטה אחרת?

בתקופה האחרונה ניסיתי לבדוק ככל שעלה בדי, ואלו המסקנות:

א. במקומות ששחיטה מיוחדת לאנ"ש הייתה יכולה לעורר מחלוקת - הרבי לא עודד את השחיטה, ואדרבה (לדוגמא: אנ"ש בארגנטינה שאלו האם לייסד שחיטת ליובאוויטש וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שלל, בשל העובדה שהייתה שם שחיטת סאטמר חזקה, ובאופן כללי אנ"ש והשלוחים עבדו עמם יד ביד בכל התחומים,

ע"ה: "במונטריאול היה . . מצב שלא היה בודק פנים חב"די, ואאמו"ר ז"ל שאל את הרבי ביחידות אם אפשר לצרף שו"ב מומחה חסיד אבל לא חסיד חב"ד לשחיטת ליובאוויטש, וע"ז ענה הרבי, אם אתם מכירים אותו שהוא ירא שמים הרי אתם יכולים לסמוך עליו ולאכול, אבל לקרוא לזה שחיטת ליובאוויטש אי אפשר כי שחיטת ליובאוויטש פירושו שהרבי מליובאוויטש אחראי על השחיטה, ומכיוון ששו"ב צ"ל ירא שמים מרבים והרמב"ם אומר (הל' יסודי התורה פ"ב ה"ב) שמגיעים ליראת שמים ע"י התבוננות בגדולת ה', לכן על השו"ב ללמוד חסידות חב"ד בדווקא". ואכן, גם מכמה תלמידים מובהקים של הרב הענדל ע"ה (בראשם הרב באנון והרב דובער הכהן בעל שליט"א) שמעתי שהיחידות הזו נסובה על תפקיד ה'בודק פנים' - ומכאן שלא רק השחיטה צריכה להיות ע"י א' מאנ"ש דווקא (ראה לעיל הערה 78 שבזמן אחר אמר אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לרב הענדל ע"ה שהשו"ב צ"ל חסיד חב"ד בדווקא), אלא גם הבדיקה.

83) מתוך מכתב שהתפרסם בספר שליחות ללא גבולות עמוד 279, עיי"ש.

84) מכתב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לאנ"ש מלבורן, ראה הערה 90.

85) ולא זו בלבד, אלא ענין זה, צריכת הבשר באמצעות (מוסד השייך ל)נשיא הדור, הוא אף משל ודוגמא להתקשרות לנשיא הדור בכל ענייני הפרטים של המקושר - ראה לדוגמא אג"ק כ"ק אד"ש מה"מ ב'תרמא: "מובן ע"פ המובא בדא"ח בהענין דתמיהת משה רבינו "מאין לי בשר" כי לא היה זה במדריגתו כלל . . הרי בכ"ז גם השפעת הבשר הייתה על ידו, שמזה מובן שכל השפעות המקושרים והחסידים צריכה להיות קשורה באיזה אופן שהוא עם נשיאם וכ' - מוכרח מזה שדורנו, שזכה שכ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ ז"ע הוא מנהיגו ורועו, הרי כל העניינים צריכים להיות קשורים באיזה אופן שהוא עמו, ועאכו"כ שכן צ"ל בעניינים הקשורים בתומ"צ...". וראה עוד בענין זה באג"ק א'תשסז, ב'תרלב ועוד.

כך שהיתה יכולה להיגרם מחלוקת. אמנם בחלוף השנים, כשגדלה הקהילה החב"דית, החלה גם שם שחיטת ליובאוויטש (בברכת ועידוד כ"ק אד"ש מה"מ⁸⁶). כמו כן נראה שזו היתה הסיבה לאי פתיחת שחיטת ליובאוויטש בקראון הייטס, שם צרכו בשר משחיטת סאטמר (עד מאורעות שנת תשל"ו, שלסיבתם אסרו רבני אנ"ש שחיטה זו, ואכמ"ל⁸⁷).

ב. במקומות שהיתה שחיטה כללית אחידה, תחת אחריות רב/נים מאנ"ש, והיו גם שו"בים מאנ"ש באותה שחיטה - היתה "מלמעלה" דחיפה רבתי (לפעמים גם באתעדל"ע לגמרי) שיהיה איזשהו "ליין" נפרד לאנ"ש, גם במקום שזה היה כרוך בקשיים⁸⁸.

ג. במקום שהיתה קהילה חב"דית שגדלה והיו צריכים שחיטה מאורגנת, היו

86) בשנת תש"נ-א, מפי הרב יוסף יצחק פייגלשטוק שליט"א, רב קהילת חב"ד בבואנוס איירס.

87) וראה שו"ת אדמו"ר הזקן ס"ח-י אודות גודל הזהירות מהמחלוקת בענין השחיטה, וראה גם באג"ק שלו אגרת צה בענין זה.

88) להלן דוגמאות: במונטריאול כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ביקש, דחף ועודד את הרב הענדל ע"ה (לעיתים באתדל"ע מוחלטת), שבמסגרת השחיטה הכללית העירונית יהיו ימים מוגדרים בהם השו"בים יהיו מאנ"ש דווקא, ושאנ"ש יידעו מהם אותם הימים, כך שיוכלו לקנות בשר משחיטת (שו"בי) ליובאוויטש דווקא, על אף שהיה זה נגד החזון של ארגון הכשרות הכללי של העיר שלא רצה שיהיו שחיטות מזגירות, והדבר עלה בקשיים לא מעטים, מחוץ - וגם מבית. כך, למשל, שאל א' מחשובי אנ"ש במונטריאול ביחידות בה היה יחד עם הרב הענדל האם נכון להשקיע כוחות ומאמצים גדולים כל כך בארגון השחיטה של השו"בים מאנ"ש - האם שחיטה אחרת פסולה? כ"ק אד"ש מה"מ ענה לו מיד שמבואר בשו"ע ששו"ב צריך להיות יר"ש, כך שאם הוא מכיר את השוחט ויודע שהוא יר"ש הרי הוא יכול לאכול משחיטתו, אף אם אינו מאנ"ש, אך כשיצא מחדר היחידות, פנה כ"ק אד"ש מה"מ לרב הענדל (שנשאר להמשך יחידות פרטית) ואמר: לא יכולתי להגיד לו אחרת מהנפסק בשו"ע, אך לך, כרב שאחראי על הכשרות, אני אומר - יש בזה ענין, ויש להשתדל שכך יהיה, גם אם הדבר כרוך במאבק ובקשיים (שמעתי פרטים אלו, בשינויי גירסאות קלים, מפי שלושה מקורות שונים ששמעו זאת מהרב הענדל עצמו).

בפאריז כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א עודד שבמסגרת השחיטה הכללית תתקיים "שחיטת ליובאוויטש" (ראה בספר שליחות ללא גבולות ע' 279), ומאוחר יותר, בשנת ה'תשנ"ב, נעשה ניסיון נוסף לייסוד שחיטת ליובאוויטש בעיר (עיי"ש בהרחבה) - ומפי הרב אברהם ברוך פבזנר שליט"א והשוחטים הוותיקים שם שמעתי שהדחיפה לייסוד שחיטה זו הגיעה באתערותא דלעילא, מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

(לעיתים עידודים נמרצים⁸⁹, ותמיד) ברכות מאליפות⁹⁰ תוך הוראה ברורה לשמירה על סטנדרטים גבוהים במיוחד⁹¹ - ובאם אין המצב כן הרי שאין לקרוא לשחיטה זו

(89) מעדותם של בני הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה, שסיפרו שאדמו"ר מלך המשיח שליט"א אף שלח בקבוק משקה לרגל פתיחת "שחיטת ליובאוויטש" המאורגנת בכפ"ח, בשנות המ', והדבר אף מתועד ביומנים מאז ובספר 'הרב'.

(90) רבו כמו רבו המקומות, ואציין מקום אחד, שלא נדפס עד כה - מכתב אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לרב יצחק דוד גרונר ע"ה, על ייסוד שחיטת ליובאוויטש במלבורן, אוסטרליה (במכתב זה, ששמעתי אודותיו בני משפחת הר"ד ע"ה ועסקני אנ"ש במלבורן אך לא ראיתי לע"ע, הרבי מתייחס להקמת שחיטת ליובאוויטש בעיר כאל מוסד חב"ד!...). תחת ידי מצוי מכתב לר' שמואל בצלאל אלטהויז ע"ה (מתאריך כ"ג כסלו תשמ"ו), שבו מזכיר אד"ש מה"מ בדרך אגב (בהקשר לענין אחר) ש"הנני מסכים ומאחל הצלחה" על ייסוד שחיטת ליובאוויטש בעיר.

(91) להלן רשימה חלקית של הידורים שהנהיגו רבני חב"ד לדורותיהם לאור הוראה זו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, שניתנה להם (חשוב להבהיר כי רשימה זו היא של הנהגות שונות שהונהגו במקומות שונים ובתקופות שונות, ואין ענינה לקבוע כיצד יש לנהוג - אלא רק להראות שרבני חב"ד לאורך הדורות חיפשו להדר ולהקפיד ביותר):

הרב הוא המושל בכיפה הבלעדי בכל עניני השחיטה - גם הגשמיים; השו"בים הלכו למקווה לפני כל שחיטה - ללא התחשבות במיקום בית השחיטה; בדיקת העופות כולה - צוה"ג, מעיים וריאות, נערכה על השולחן לכל עוף (לא מדגמי) בכל מקום בעולם בו נערכה; נוכחות קבועה של הרב או אדם מטעמו (חוץ מהשוחטים והמשגיחים) בכל שחיטה ולכל אורכה (הנהגה בה נהג גם הרב זלמן שמעון דבורקין ע"ה כשהיה אחראי על השחיטות באירלנד בין השנים תש"ד-ד (מתוך קובץ זיכרון שיצא לע"נ) וסימוכין לה גם מאג"ק אדמו"ר הרי"צ ג'תקפא); הקפדה על משגיחים מעבר למינימום הנצרך, כדי לאפשר להם לנוח כדבעי (כהנ"ל הנהגות הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה, מפי בניו שיחי'ו); גם הניקור וההשגחה בחנות היו ע"י יהודי יר"ש מאנ"ש דווקא (הרב הענדל ע"ה - מפי הרב באנון שיחי'); ההכשר "גלאט" ניתן רק לבהמה שהיתה כשרה למהדרין ללא כל בעיה (ולא רק שהריאה היתה חלקה); וגם אם היה בה משהו שהינו ריעותא רק לדעת יחיד, נפסלה (לדוגמא: הב"י מטריף בועא יחידית אם יש בה מים עכורים וסרוחים. הרמ"א מתיר - ואם יש בועא כזו בריאה, אי אפשר להכשיר הריאה בגדר חלק - הרב הענדל ע"ה מפי הרב יוסף יצחק פיגלשטוק שיחי'); ובענין זהות השו"ב, שצ"ל מאנ"ש דווקא - שו"ב חסידי ומומחה, ויר"ש גדול, נדחה משחיטת ליובאוויטש כי לא שלח את ילדיו למוסדות חינוך חב"ד (הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה - מפי הרב דוד מאיר דרוקמן שיחי'), הרב לוי ביסטריצקי ע"ה לא קיבל לשחיטת ליובאוויטש שו"ב מאנ"ש שמשום מה לא הופיע לאמירת תהלים בשבת מברכים (מפי בנו ומ"מ, הרב מרדכי שי'); ועוד בענין איכות השו"ב - מעשה בשוחט חסידי, יר"ש מופלג, משכיל בחסידות ומומחה גדול שפתח עסק עצמאי (ללא קשר לשחיטה) כהכנסה צדדית. בשל כך, הוא נפסל מהעבודה בשחיטת ליובאוויטש (שמעתי מאחד הרבנים שזכה לקבל הוראות מאד"ש מה"מ על ענין זה - לבקשתו וכדי לשמור על כבוד הנוגעים בדבר, לא אציין פרטים מזהים), וראה גם בקובץ "שחיטת ליובאוויטש" (הרב מרדכי ביסטריצקי שי', רב קהילת חב"ד צפת) הידורים וחומרות נוספים שהנהיג אביו ע"ה בשחיטת עופות באה"ק, כחלק מענין זה של "שחיטת ליובאוויטש".

בשם "ליובאוויטש"⁹²!

ד. דבריו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מפורשים אשר אם מכירים את השוחט והוא יר"ש, אין כל בעיה לאכול משחיטתו אף אם אינו מאנ"ש⁹³ (מכאן תשובה לשאלה כיצד אכלו רבותינו נשיאינו משחיטת שו"ב שאינו מאנ"ש, ואכן מצינו באג"ק מכו"כ מרבתינו נשיאינו שהשקיעו מאמץ מיוחד בבירור פרטים על השו"בים במקומות שאליהם הגיעו), וח"ו לפסול שחיטה כזו⁹⁴. אך שחיטה זו אינה יכולה להיקרא "שחיטת ליובאוויטש"⁹⁵ אשר בה השו"בים הם מאנ"ש דווקא.

---

(92) שליחות ללא גבולות ע' 279.

(93) מענה לשאלת א' מאנ"ש במונטריאול, ראה הערה 88.

(94) הרי גם על ענין הסכינים המלוטשים, שאדה"ז החשיבם עד מאוד (ראה הערה 52) כתב (שו"ת שלו ס"י): "אך אם לפעמים מסובים בסעודת מצוה עם אנשי עירם, חלילה לפרוש מהם, להחזיקם כאוכלי נבלות ח"ו הס מלהזכיר. ומעודי לא נזהרתי מהכלים, אף מבני יומן", עכ"ל. אמנם יש לדייק ממילים אלו בנוגע לשחיטה מסכין שאינו מלוטש, שאף שאין להימנע ממאכלם, אך את הבשר אין לאכול, ואכמ"ל.

(95) ראה הערה 88, מענה הרבי לרב הענדל ע"ה.

אחרית דבר

א. לאורך כל דורות החסידות, הקפידו רבותינו נשיאינו על השוחט החסידי והשחיטה החסידית. בדור השביעי השתמש הרבי מלך המשיח שליט"א במושג "שחיטת ליובאוויטש" הכולל את כל ענייני השחיטה החסידית שהנחילונו רבותינו: הרב החב"ד, השוחט החב"ד, והשחיטה החב"דית על פרטיה (כמתואר בהרחבה לעיל), אשר היו (ובהשתדלות והתאמצות יתירה) תמיד - מראשית ימי החסידות ועד לימינו אלה.

ב. ענינם המקורי - הקפדה רבתי על השו"ב שיהיה יר"ש ברמה הגבוהה ביתר, עקב חידושו של אדה"ז (ואדמו"ר הצ"צ) בנושא. ואי"ל שנודעה חשיבות רבה לרמתו הרוחנית של השוחט עקב השפעתו הרוחנית על הבשר אותו הוא שוחט (אין 'ושחט' אלא 'ומשך' - והמושך צריך להיות נעלה בעצמו, כדי שיוכל להעלות את הבשר), והשפעת בשר זה על הצורכים אותו.

ג. נוסף על האמור לעיל, "שחיטת ליובאוויטש" כיום משמעה (עבור השו"ב עצמו - עבודה בכרם חב"ד והתקשרות באילנא דחיי, עבור הצרכנים - דרך חשובה נוספת להתקשר לנשיא הדור ע"י צריכת בשר שקשור אליו ולמוסדותיו, וכן) שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לוקח את האחריות על השחיטה, ועל כן היא חייבת להיות ללא פשרות, וכדלקמן סעיף ד.

ד. כדי שתוכל השחיטה להיקרא "ליובאוויטש" על כל מעלותיה (כדלעיל סעיף ג), השו"ב צריך להיות מאנ"ש, יר"ש מופלג, הקובע עתים ללימוד בכלל ולימוד החסידות בפרט (מעבר למקובל עקב היותו חסיד חב"ד), ועוסק בצ"צ בכלל ובפרט - העמדת בני קהילתו בקרן אורה. בנוסף, תהליך השחיטה כולו צריך לעמוד על הרמה הגבוהה ביותר האפשרית ללא כל פשרות.

ה. אם מכירים היטב את המציאות בשחיטה אחרת, ויודעים שהכל שם על הצד הטוב ביותר - אין בעיה לאכול ממנה, אך זו אינה "שחיטת ליובאוויטש" על כל מעלותיה (כדלעיל סעיף ג).

ויה"ר אשר ע"י שחיטת היצר עתה ע"פ מארז"ל (סנהדרין מ"ג:), נזכה במהרה להיעוד (סוכה נב.) לע"ל מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו, והוא יחינו ויקיימו ויאסוף גליותינו ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש⁹⁶.

96) לשון כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בסיום אג"ק כז, בה מבוארות הלכות שחיטה לפרטיהן ע"פ פנימיות התורה בהרחבה נפלאה, עיי"ש.

לזכות
ב"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אבי"ר

ולזכות
הרה"ת שניאור זלמן
ושמערנא שרה שיחיו
דיקשטיין

והוריהם

הרה"ת משה ושושנה שיחיו
דיקשטיין

הרה"ת יוסף חיים ונחמה דינה שיחיו
גינזבורג

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד